

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ (YL)(TEZLİ)**

**5-7 YAŞ GRUBUNDAN OLUŞAN 1. SINIFTAKİ
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Murat TAŞCI**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞI**

İSTANBUL- 2013

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ (YL)(TEZLİ)**

**5-7 YAŞ GRUBUNDAN OLUŞAN 1. SINIFTAKİ
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Murat TAŞCI**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞI**

İSTANBUL- 2013

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1112.040161 numaralı öğrencisi **Murat TAŞCI** 'nın "5-7 YAŞ GRUBUNDAN OLUŞAN 1. SINIFTAKİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 24.10.2013 tarih ve 2013/28 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *e.y.bilimlere* Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :06/11/2013

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞI

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Didem SÖZEN ŞAHİNER

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Uğur TEKİN

[Handwritten signatures of Battal Odabaşı, Didem Sözen Şahiner, and Uğur Tekin]

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZi
İÇİNDEKİLERii-iii
TABLolar LİSTESİiv
ŞEKİLLER LİSTESİv
GİRİŞ1
EĞİTİM VE DERS BAŞARILARI İLE İLGİLİ KURAMSAL	
ÇERÇEVE5
YÖNTEM54
BULGULAR VE YORUMLAR62
SONUÇ VE ÖNERİLER64
KAYNAKÇA66
EKLER71
ÖZET72
ABSTRACT73

ÖNSÖZ

Milli Eğitim Bakanlığı 2012/2013 eğitim öğretim yılında 4+4+4 eğitim sistemine geçmesiyle 5-7 yaş grubundan oluşan 1. sınıf çocukları aynı sınıfta eğitim öğretim görmeye başlamışlardır. 5-7 Yaş grubundaki çocukların aynı sınıfta eğitim öğretim görmelerinin değerlendirildiği bu çalışmada 60-72 ay çocukların oluşturduğu sınıflarda öğretmenlerin karşılaştığı durumlar açıklanmıştır. Çalışmada öğretmenler tarafından bu yaştaki öğrencilerin sosyal ve duygusal olgunluğun, psikomotor becerilerinin yetersizliği ve bu yaş gruplarının düzeyine inmesinde güçlükler yaşayacakları, bunun yanı sıra kalabalık sınıfların da önemli bir sorun olduğu, dolayısıyla 5 yaş grubu uygulamalarıyla giderek daha da kalabalıklaşan sınıfların ayrılması gerektiği kanısının ortaya çıktığı fark edilmiştir. Öğretmenler çalışmanın konusuna yakından ilgi göstermişlerdir. Çalışma içeriği itibariyle 2012/2013 eğitim öğretim yılında ortaya çıktığından konusunda fazla örnek ve çalışma bulunamamıştır. Verilerin toplanması için dönem sonu beklenmiştir. Çalışmada emeği geçen ve tecrübesini benimle paylaşan hocam Prof. Dr. Uğur Tekin'e ve Tez danışmanı hocam Yrd. Doç. Dr. Battal ODABAŞI' na teşekkürler.

5-7 YAŞ GRUBUNDAN OLUŞAN 1. SINIFTAKİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ

ŞEKİLLER LİSTESİ

1.	GİRİŞ	1
1.1.	Araştırmanın Amacı.....	3
1.2.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
2.	SOSYAL BECERİ İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1.	Sosyal Yeterlik.....	5
2.2	Sosyal Beceri.....	9
2.2.1.	Sosyal Beceriye Oluşturan Boyutlar.....	19
2.2.1.1.	Duygusal Anlatımcılık.....	19
2.2.1.2.	Duygusal Kontrol.....	19
2.2.1.3.	Sosyal Anlatımcılık.....	20
2.2.1.4.	Sosyal Duyarlılık.....	20
2.2.1.5.	Sosyal Denetim.....	21
2.2.2.	Sosyal Beceri Eğitimi.....	21
2.2.3.	Sosyal Becerinin Ölçülmesi.....	26
2.2.4.	Sosyal Beceri Modelleri.....	29
2.2.4.1.	Motor Sosyal Beceri Modeli.....	29
2.2.4.2.	Üretici Sosyal Beceri Modeli.....	31
2.2.4.3.	Üç Sistem Modeli.....	33
2.2.4.4.	Kendini Ortaya Koyma Modeli.....	34
2.2.5.	Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması.....	34
2.2.6.	Sosyal Beceri Yetersizlikleri.....	37
2.2.6.1.	Beceri Yetersizliği.....	39
2.2.6.2.	Performans Yetersizliği.....	39

2.2.6.3.	Kendini Kontrol Yetersizliği.....	40
2.2.6.4.	Beceriye Ortaya Koymada Yetersizlik.....	41
2.2.7.	Sosyal Beceri ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	42
2.2.8.	4+4+4 Eğitim Sistemi ve 5-7 Yaş Grubu Öğrenciler.....	45
3.	YÖNTEM	54
3.1.	Araştırmanın Modeli.....	54
3.2.	Evren ve Örneklem.....	54
3.3.	Verilerin Toplanması.....	54
3.4.	Verilerin Analizi.....	55
4.	BULGULAR VE YORUMLAR	62
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	64
6.	KAYNAKÇA	66
7.	EKLER	71
8.	ÖZET	72
9.	ABSTRCHT	73

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdem yılı yüzde dağılımı.....	56
Tablo 2. Araştırmaya katılan 1.sınıf öğrencilerin cinsiyet yüzdesi tablo dağılımı.....	56
Tablo 3. Sınıfların yaş grubu oluşum tablosu dağılımı.....	57
Tablo 4. Sosyal becerileri zayıf olan öğrencilerin tablo dağılımı.....	57
Tablo 5. Öğrencilerin sosyal beceri eksikliği nedenleri tablo dağılımı.....	58
Tablo 6. Öğrencilerin sosyal becerileri değerlendirmesinin yapıldığı ölçüt tablosu dağılımı.....	58
Tablo 7. 5-7 yaş grubu sosyal gelişim tablo dağılımı.....	59
Tablo 8. Öğrenciler arasındaki sosyal beceri farklılığı tablo dağılımı.....	59
Tablo 9. Yeterince ve doğru sosyal becerilerle eğitim görülmesi tablo dağılımı.....	60
Tablo 10. Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim görme avantajı tablo dağılımı.....	60
Tablo 11. Farklı aylardaki öğrencilerin sınıflarını ayırma durumu tablo dağılımı.....	61
Tablo 12. Öğrencilerin sevgiye, ilgiye ihtiyacı tablo dağılımı.....	61
Tablo 13. Öğrencilerin öz bakım becerilerini yerine getirebilme tablo.....	62
Tablo 14. Sosyal becerilerin hangi ay grubu tarafından yerine getirileceği tablo dağılımı.....	62
Tablo 15. 1. sınıf öğrencilerinin daha başarılı olmaları için yapılabilecekler tablo dağılımı.....	63

ŞEKİLLER LİSTESİ**Şekil No****Sayfa No**

Şekil 1. Sosyal Yeterlilik Etki Alanları.....6

1. GİRİŞ

İnsanın sosyal bir varlık olması, onun diğer insanlarla iletişim kurma gereksinimi duymasının başlıca nedenlerinden sayılabilir. Hızla gelişen ve değişen dünyada günümüz insanları ekonomik kaygılar, toplumsal değişimler, teknolojik ilerlemeler gibi çeşitli nedenlerle giderek diğer bireylerle daha az iletişim içine girmektedirler. Bunun sonucunda da iletişim sorunları daha da büyümektedir. Kişilerarası olumlu ve doyurucu iletişim kurulabilmesi için, bireylerin bir takım becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler, sosyal beceriler olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal ilişkiler insan yaşamında önemli bir yere sahiptir. Bireyler, yaşamlarının büyük bir kısmını diğer insanlarla ilişki kurarak geçirmektedirler. Bu ilişkilerin niteliği bireyin yaşantısı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Yeterli sosyal beceriye sahip olan bireylerin, yaşamlarının çeşitli alanlarında daha sağlıklı ilişkiler kurması kolaylaşmaktadır. Yaşamın ilerleyen yıllarında sağlıklı ilişkiler geliştirmede, sosyal becerilerin çocukluk yıllarında kazanılmasının büyük etkisi vardır. Bireyin çocukluk döneminde yeterli sosyal becerileri kazanması, onun yaşamındaki farklı alanlarda önemli başarılar elde etmesini sağlaması bakımından önemlidir.

Sosyal beceriler, başkalarıyla başarılı etkileşimde bulunulmasına olanak sağlayan davranışlardır. Bu davranışları göstererek kişi, bireylerarası durumlarda çevrelerinden destek sağlar ya da mevcut desteklerin sürdürülmesini temin eder. Sosyal beceriler, davranış şeklinde ortaya çıkarlar; bireylerarası bir özellik taşırlar; etrafındaki şahıslar tarafından destek gören davranışlardır; iletişim ve etkileşimi devam ettirmeye yöneliktir; tekrar edilip belirlenebilir. Bireylerarası ilişkileri başlatma, ilişkileri devam ettirip tamamlama sosyal beceri yeterliliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal beceri gelişiminde önce aile daha sonrasında eğitim kurumları rol almaktadır. Anne ve babalar, çocuğun doğumundan ölümüne kadar çocuğun gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Çocuğun anne ve babasıyla kurduğu ilişkiler hem eğitim öğretim hayatına hem de gelecekteki yaşamına

etki etmektedir. Çocuğun ilk öğretmeni ailesidir. Çocuklar ailelerini taklit ederek onları kendilerine model alırlar (Gürşimşek, 2002: 28).

Çocuklar genellikle aile içinde kendilerine bir model alarak model aldığı kişinin hareketlerini gözlemleyip onun gibi davranmaya başlar. Çocuk ile model aldığı kişi arasındaki bağ zaman ilerledikçe daha da güçlenir. Model aldığı kişinin kişilik özelliklerini hevesle taklit ederler. Çocuklar, model aldıkları kişilerin olaylar karşısında vermiş olduğu tepkileri beklenmedik şekilde fotoğrafını çekmektedirler.

Ailenin çocuğun gelişimindeki önemi oldukça değerlidir, ancak aile çocuğun gelişiminde etkili olan tek unsur olmamakta, iç içe geçmiş birçok sistemle ilişki halinde bulunmaktadır. Aileyi ve çocuğu etkileyen bir diğer önemli sistem okuldur. Okul çağının başlaması ile anne ve baba ikinci plana düşerek artık okuldaki öğretmenlerini örnek alırlar. Çocuklar ailelerine karşı öğretmenine üstün bir rol vererek onun düşünce ve görüşlerini referans gösterir. Özellikle ilköğretim çağında öğretmeni ile çocuk arasındaki bu bağ daha güçlü olmaktadır. Okul ise, bir diğer sistem olan toplumla ilişki halindedir. Bu durumda okul ve ailenin işbirliği, çocuğun topluma kazandırılmasında çok yönlü ve sağlıklı gelişimi bir birey olması için çok önemlidir. Bu işbirliği, öğretmen ile ebeveynin çocuğun gelişimini birlikte izleyerek desteklemesini ve öğrenilenlerin pekiştirilerek sorumlulukların paylaşımını sağlar.

İlköğretim, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Öğrencilerin kendilerine, ailelerine topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi; ailesi ve çevresiyle barışık başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, dürüst, erdemli ve iyi ve mutlu yurttaşlar yetiştirmek ilköğretimin temel hedeflerindedir. Öğrenciler, bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunları çözebilme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Doğayı koruyan, seven ve tanıyan doğa dostu öğrenciler yetiştirmek ilköğretimin temel hedeflerindedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Günümüzde eğitim sürecinde, bireylerin sosyal gelişimi, diğer gelişim alanları kadar önem arz etmektedir. İnsanın kendine güvenmesi, özgün ifade etmesi, insanların beğenisini kazanması gibi bu becerilerin geliştirilmesi için desteklenmeli uygun davranışlar sergiledikçe pekiştirilmesine önem verilmelidir (Akkök, 1996: 20).

Çocukların kendine güvenlerinin artması, kendini ifade etmesi, çevresiyle, ailesiyle iyi ilişkiler kurabilmesi, akranları tarafından kabul görmesi, kendi kendine yetebilmesi, sosyal becerilerinin geliştirilmesinin temelinde öğrencilerin sosyal davranışları kazandırmak için onları destekleyerek motive etmek gelmektedir. Bu nedenle, öğrencilere eğitim ve öğretimlerinin her anında, öğrencilerin sosyal becerileri kazanarak sosyal yeterliliğe ulaşması, geliştirilmesi için çaba gösterilmelidir.

Öğretmenler, öğrencilerin sosyal becerileri kazanabilmeleri için öğrencilere ne kadar çalışma ve faaliyet verirlerse öğrencilerin sosyal becerileri o oranda artacaktır. Kazanılan sosyal beceriler öğrencilerin akademik başarılarını, sosyal uyumlarını ve sosyal yeterliliklerini geliştirici yönde sosyal hayatlarına katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede araştırmanın temel amacı, eğitim döneminin ilk basamağı olan ilkokul birinci sınıflarda 5–7 yaş grubuna dâhil olan öğrencilerin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

Bireylerin topluma uyum sağlaması, çevresiyle barışık yaşaması yaşamında gerekli olan sosyal becerileri kazanmasıyla mümkün olacaktır. Sosyal becerileri kazandırmak örgün eğitimin en önemli amaçları gelmektedir. Öğrencilerin okul hayatının başlangıcı olan ilkokulun bu sosyal becerileri kazandırmadaki önemi büyüktür. Vatandaşların sahip olması gereken bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı eğitim kademesi ilköğretimdir.

Bu araştırmada, 2012/2013 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu 4+4+4 eğitim sistemi ile ilkokul birinci

sınıfa başlama ayı 60–72 ay, okula başlama yaşı, 5–7 yaş olarak belirlenmiştir. Yeni bir uygulama olan 5 yaş grubu çocukların birinci sınıf eğitimine dâhil edilmesi ile bu yaş grubu çocukların 7 yaş grubu çocuklara göre sosyal becerilerinin, okula uygun sağlama durumlarının, diğer öğrencilerle etkileşiminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

- a) Bu araştırma, İstanbul Güngören 75. Yıl ilkokulu, Güneşlitepe İlkokulu ve Şehitler İlkokulunda 2012–2013 ders yılında eğitim gören 5–7 yaş grup birinci sınıf öğrenciler ile sınırlıdır.
- b) Bu araştırma, araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinin veri toplama aracına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
- c) Öğrencilerin sosyal becerilerinin ölçülmesi ile sınırlıdır.
- d) Öğrencilerin dönem sonu davranış notu fişleri ile sınırlıdır.

2. SOSYAL BECERİ VE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE

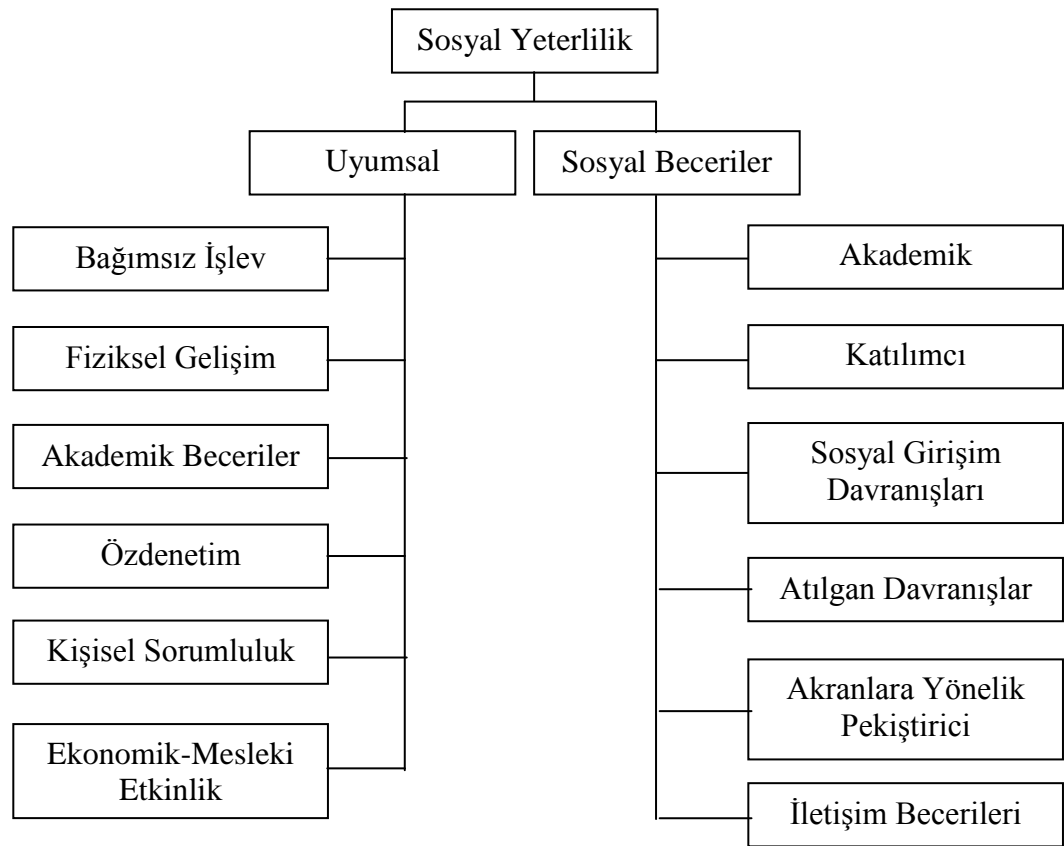
Sosyal beceri ve yeterlilik konusundaki araştırmalar 1920’li yıllarda sosyal zekânın ölçülmesi tanımlanması Thorndike tarafından yapılmıştır. Fakat bu çalışmalar sosyal zekâyı ayırmanın zor olması nedeniyle, zekânın ölçülmesinde güçlükler yaşanacağı gerçeğiyle engellenmiştir. Bunun nedeni geleneksel tanımlar ve sosyal zekâdır. Bu tanımlarda zekâ; sosyal durumu, sosyal davranışı, okuma ve anlama becerisi olarak görülür. Bu beceriler, öğrenebilir ve sözel akıl yürütmeyi içine alan özellik olarak ele alınmaktadır (Doğan ve Çetin, 2008: 2).

Sosyal becerilerin tanımına geçmeden önce “sosyal yeterliliğin” anlaşılması gerekmektedir. Sosyal yeterlilik ve sosyal beceri kavramları iç içe geçmiş kavramlardır. Sosyal yeterlilik, hem sözel hem de sözel olmayan davranışları içermektedir. İnsanların ilişki kurmada ve kurduğu ilişkileri devam ettirmede yeterli olması gerekmektedir. Sosyal beceriler yapısal olarak sosyal yeterlilikte eř anlamlı olduğunu düşünölmüştür. Sosyal yeterlilik her nasılsa, özel olarak verilen durumda bireyin performansının genel özellikleri hakkında, sosyal kararı yansıtan dönemdir. Gelişim literatüründe “sosyal yeterlilik” terimi, sıklıkla üzerinde çalışılan bir konudur. Sosyal yeterliliğin tanımıyla ilgili pek çok görüş bulunmaktadır.

2.1. Sosyal Yeterlilik

Sosyal yeterlilik, bireyin bazı belli sosyal ilişkilerini yürütebilmesi için gerekli becerilerin kazanılmış olup olmadığını ifade eder. Bu anlamda bireyin değerlendirilmesini içerir. Bir bireye sosyal olarak yeterli demek, bir takım ölçütleri karşılayabiliyor demektir. Sosyal yeterlilik, sosyal beceriler kavramından daha geniş ve kapsamlı bir terimdir. Zira sosyal yeterlilik sadece farklı hareket ve becerilere karşılık gelmemekte, aksine öğrencilerin etkileşimlerinde gösterdikleri davranışların tüm özellik ve uygunluğunu kapsamaktadır.

Sosyal yeterlilik konusunda yapılan çalışmalarda; sosyal yeterlilik, sosyal beceriyi de içeren daha geniş bir yapı olarak ele alınarak, sosyal yeterliliğin “uyumsal davranış ve sosyal beceriler” olarak iki boyutlu olduğu belirtilmektedir. Uyumsal davranışlar ve sosyal beceriler arasında en azından orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki şekilde gösterilmektedir (Akt. Torun, 2008: 17-18).

Şekil 1. Sosyal Yeterlilik Etki Alanları

Sosyal yeterlilik göstermede öğrencilerin yeterli olmak zorunda oldukları bireysel beceri ve etkinlikler, konuşmayı başlatma, başkalarına destek olma, uyum gösterme, etkileşimi devam ettirme ve istemediği bir şeyi yapmama gibi davranışlardır. Bu beceriler öğrencilerin sosyal olarak kabul edilebilir olmalarına ve kişisel olarak doyurucu etkileşimde bulunmalarına izin verir.

Beceri, kişinin istendik davranışları yerine getirmesi için gerekli olan yeteneklerin bütünüdür. Yeterlilik, kişinin sergilemiş olduğu davranışları beklenen performansın üzerinde ise kişi yeterlidir denmektedir. Sosyal yeterlilik, insanlar arası ilişkilerde olsun sosyal becerileri sergilemede olsun beklenen davranışları sergileyen ve üzerine çıkan kişiler sosyal yeterliliğe ulaşmış kişilerdir diye tanımlayabiliriz.

Sosyal yeterlilik için, sosyal sorun çözme, sosyal karar verme gibi bazı kavramların kullanıldığı çalışmalara da rastlanmaktadır. Şüphesiz sorun çözme ve karar verme sosyal yeterlilik algılayışından farklı olarak bilişsel ağırlıklı kavram ve yöntemlerdir. Yapılan çalışmalarda çocuklarda gözlenebilir sosyal yeterlilik davranışları belirlenmiştir. Bu davranışlar şunlardır: (Akt. Seven, 2008: 152).

Kişisel nitelikleri açısından;

— Genelde olumlu ruh halindedir, aşırı bir şekilde öğretmene bağlı değildir.

— Genelde, kuruma ya da programa istekli olarak gelir.

— Terslenme ve geri çevrilme durumlarıyla başa çıkabilir.

— Diğerleriyle empati kurma yeteneği gösterir.

— Bir ya da iki arkadaşıyla olumlu ilişkisi vardır, onları koruma davranışı gösterir.

— Ortamda olmadıklarında onları özler.

— Mizahi davranışlar gösterir.

Akranlarıyla olan ilişkilerinde ise;

— Diğer çocuklar tarafından ihmal ve reddedilemeden çok, genellikle kabul görür.

— Diğer çocuklar tarafından oyuna, arkadaşlığa ve çalışmaya davet edilir.

Sosyal becerilerde de;

— Diğerlerine olumlu yaklaşır.

— Tercihlerini ve isteklerini net bir şekilde ifade eder ve her davranışına ve durumuna sebep gösterir.

— Haklarını uygun bir şekilde arar.

- Zorbalar tarafından kolaylıkla gözü korkutulamaz.
- Düş kırıklıklarını ve kızgınlıklarını diğerlerine ve kendisine zarar vermeden etkin olarak ifade eder.
- Oyun ve çalışmada devam eden gruplara girmekte zorlanmaz.
- Süren etkinliklerden payı olduğuna ilişkin sürmekte olan tartışmalara girer.
- Kolayca kurallara uygun bir biçimde fikrinden dönebilir.
- Diğerlerine ilgi gösterir, bilgilerini diğerlerinin istenilen bilgileriyle uygun şekilde değiştirebilir.
- Diğerleriyle uygun şekilde görüşür ve uzlaşır.
- Diğerlerinin oyunlarını ya da işlerini bozucu uygunsuz hareketler göstermez.
- Kendi etnik grubu dışındaki yetişkin ve akranlarını kabul eder ve onları sever.
- Diğer çocuklarla gülümseyerek, başını sallayarak ve uygun jestlerle sözsüz etkileşimde bulunur.

Sosyal becerilerini ne zaman ve nasıl kullanacaklarına bilmemeleri sosyal beceri eksikliği olarak tanımlanmaktadır. Kişiler arası ilişkiler, arkadaşlık oluşumu, kendini ifade etme, okul kültürüne uyum sosyal yeterlilikle ilgili bilgi vermekte fakat yeterli bir tanım oluşturmamaktadır. Sosyal beceriler davranışlarımıza yön vermektedir. Sosyal yeterlilik ise karar vermemize etki etmektedir.

Sosyal olarak yeterli olan çocuklar, yeterliliği düşük olan çocuklara göre okulda, sınıf ortamında ya da toplum içinde daha mutlu oldukları gözlenmektedir. Sosyal yeterliliğe sahip çocuklar akranlarıyla iletişime geçmekte zorlanmamakta yaşamlarından zevk almaktadır. Sosyal yeterliliğe sahip çocukların akademik başarılarının da yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Yeterliliğin vermiş olduğu öz güvenle kendilerine güvenleri tam ve kendilerinden emin hareket etmektedirler.

Sosyal yeterliliği düşük öğrenciler akranları tarafından dışlandığı gözlemlenmekte ve akademik performansının da akranlarına göre düşük olduğu bilinmektedir. Sosyal yeterliliğe ulaşmış çocuklar, diğer çocuklara

göre kendilerini üstün görmektedirler. Sosyal ilişkisini başlatamayan devamını getiremeyen gençler, sosyal hayatta yalnız kalmakta, hayattan zevk almamaktadır. Sosyal ilişkiler kuramayan bu gençler toplum içinde söz sahibi olamamakta ve içine kapanarak sosyal olmayan varlıklara dönüşmektedirler.

2.2. Sosyal Beceri

Bireyin toplum tarafından kabul edilmesi ve iletişime geçmesi için bazı beceriler edinmesi gerekir. Bu beceriler kişileri toplum içinde söz sahibi yapmaktadır. Sosyal beceri ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bireyler toplum içinde insanları etkileyerek insanlar üzerinde etki bırakmayı amaç edinmektedir. Kişiler diğer bireyler tarafından kabul görmek, beğenilmek istemektedir. Sosyal becerilere etki eden faktörlerin çeşitli olması, bu faktörlere etki eden etmenlerin çokluğu nedeniyle sosyal becerilerin çeşitli tanımları yapılmıştır.

Sosyal beceriler; kişinin olumlu ya da olumsuz duygularını uygun biçimde anlatabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesi ve kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini sağlayan becerilerdir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21). Sosyal beceriler, şahısların etkileşiminde sosyal ilişkileri sürdürüp devam ettiren şahısların hedefleri doğrultusunda başarıyı yakalayabilme yeteneğini de kapsamaktadır.

Sosyal beceriler, bireylerin toplum içinde, iş yaşamında ev hayatında diğer bireylerle sağlıklı iletişim kurma becerisidir.

Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle uyumlu ilişkiler kurmasını sağlayan, paylaşmasını bilerek, kendini toplum içinde ifade edebilme becerisidir.

Sosyal beceriler; ikili ilişkilerde farklı zamanlarda farklı tepkiler verebilen, davranışlarının bir kısmı gözlenirken bir kısmı gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal davranışlardır.

Sosyal beceri kavramının tanımı çok geniştir. En geniş anlamıyla kişilerin diğer bireylerin göstermiş olduğu davranışları yorumlayarak tepki göstermesidir. Bireylerin başka kişilerle etkileşime geçmesi iletişim kurması gerekmektedir. İnsanlar arası kurulan ilişkilerin sağlıklı şekilde yürütülmesi sosyal becerinin en temel özelliğidir.

Sosyal becerileri altı temel başlık altında ifade edebiliriz. Bunlar:

1. Sosyal beceriler, bir amaca ulaşmak için, hedef için kullanılırlar. Bu hedefleri kişinin kendisi belirler. İnsanları etkilemek için yapmış olduğumuz sosyal davranışlar geleceğimize de yön vermektedir.

2. Sosyal beceriler, aile ve toplum tarafından şekillendirilir. Sosyal becerilerimiz kültürel özelliklerden farklı ülkelerde kabul gören farklı sosyal beceriler oluşturmaktadır.

3. Sosyal beceriler, insanların başkaları ile iletişim içinde olmasını sağlayan, toplumca kabul görmüş, öğretilmiş davranışlardan oluşur. Öğrenilen sosyal beceriler insanlar tarafından değerlendirilmeye bağlı tutulmaktadır.

4. Sosyal beceriler, hem gözlenebilen hem de gözlenemez davranışlardan oluşur. İletişime geçme, paylaşma, yardımlaşma gözlenebilen sosyal becerilerdir. Gözlenemeyen sosyal beceriler de bulunmaktadır. Bu beceriler sosyal ortamlara ve durumlara bağlı olarak kullandığımız sosyal becerilerdir. İçinde bulunduğumuz sosyal ortamı algıladığımız ve yorumladığımız diğer bireylerinde etki ettiği ortamlardır.

5. Sosyal beceriler, fiziksel ortama göre de değişiklik göstermektedir. İnsanın içinde bulunduğu ev ortamı, iş ortamı, okul ortamında sergilediğimiz sosyal beceriler farklılık göstermektedir. Sosyal beceriler bulunduğumuz statüye göre de değişir. Bireyin iş arkadaşlarıyla etkileşimde kullandığı sosyal becerileri ile müdürü karşısında kullandığı sosyal beceriler farklı olabilmektedir.

6. Sosyal beceriler; yaşımıza, cinsiyetimize, tecrübelerimize bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Aynı ortamda belli bir yaştaki çocuğun göstermiş olduğu sosyal beceriler farklı bir yaştaki çocuğun göstermiş olduğu

sosyal becerilerden farklılık göstermektedir. Bayan ve erkek bireylerin de sosyal becerileri farklılık göstermektedir.

Gresham (1987) sosyal becerilerin farklı şekillerde tanımlanabileceğini, bu tanımlarda akran kabulü, davranışsal bakış açısı ve sosyal geçerliğin temel alınabileceğini belirtmiştir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 21).

Sosyometrik ya da akran kabulü temel alınarak yapılan tanım: Sosyal beceri tanımları genelde akran kabulüne dayalı olarak yapıldığından sosyometrik teknikler üzerinde durulmaktadır. Sosyometrik tanımlar araştırmacılara, çocuğun sosyal becerileri hakkında genel olarak fikir verir. Sosyometrik tanımlarda genellikle bireyin sosyal kabulü ve reddi üzerinde durulur. Bu tanımlara göre akranları tarafından kabul edilen beceriler açısından yetersizdir. Sosyal beceriler açısından akran kabulünün önemi büyüktür. Akranlar tarafından dışlanmak çocukların sosyal ve duygusal gelişimi açısından olumsuz bir deneyimdir.

Davranışsal bakış açısıyla yapılan tanım: bu tanıma göre sosyal beceriler; ortama özgü, ortamdan tepki almayı arttıran, olumsuz etki almayı azaltan davranışlardır. Ayrıca sosyal beceriler, iletişim kurma, etkileşimi başlatma gibi gözlenebilir objektif beceriler olarak tanımlanmaktadır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22).

Sosyal geçerlik temel alınarak yapılan tanım: bu tanımda, sosyal becerilerin sonuçları önemlidir. Sosyal beceriler, birey için olumlu sonuçlar sağlayan becerilerdir. Sınıfta uygun sosyal becerileri (paylaşma, yardımlaşma) gösteren öğrenci, akranları tarafından kabul görür, öğretmeni tarafından ödüllendirilir.

Sosyal beceri kavramının temeli altı varsayıma dayandırılmaktadır.

Buna göre: (Bilbay, Çetin ve Albayrak, 2003: 29).

— Sosyal beceriler öncelikli olarak gözleme, örnek alma, canlandırma ve geribildirim yoluyla kazanılır.

— Sosyal beceriler, belirli sözlü ve sözsüz davranışlardan oluşur (yardım etme, selam verme, paylaşma vb.)

— Sosyal beceriler, etkin ve uygun tepkileri, örnek alınan davranışları içerir.

— Sosyal beceriler, sosyal çevreden gelen olumlu tepkilerin artmasını sağlayarak, var olan becerilerin pekişmesine olanak tanır.

— Sosyal beceriler, çevrenin (durum ve ortamın) özelliklerinden etkilenir.

— Sosyal becerilerdeki yetersizlikler belirlenebilir ve duruma uygun eğitim programları hazırlanabilir.

Çocuklar okul öncesi dönem ve ilkokul döneminde akranlarıyla iletişime geçme, paylaşma, kendini ifade edebilmesi için sosyal becerilere ihtiyaç duymaktadır. Bireyler toplumu oluşturmaktadır. Sosyal becerilere sahip bireyler toplumsal düzenin oluşmasında olumlu katkı sağlayacaklardır. Sosyal becerilere sahip birey sayısı ne kadar fazla olursa toplumsal düzende o kolaylıkta sağlanacaktır.

İnsanlar arası ilişkilerde ruh sağlığının önemi büyüktür. Ruh sağlığı yerinde olan insanlar diğer bireylerle daha rahat iletişime geçerek sosyal becerilerini paylaşarak toplum düzenine katkı sağlamaktadırlar. Ruh sağlığı iyi olan bireylerden oluşmuş toplumda bireyler arası ilişkiler sağlıklı ve paylaşımına açık olmaktadır.

Akkök'e (1996) göre sosyal beceriler altı grupta toplanmaktadır.

Bunlar:

1. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri (Temel Sosyal Becerileri) :
Dinlenme, konuşmayı başlatma, konuşmayı devam ettirme, soru sorma, teşekkür etme, kendini ifade etme, başkalarını tanıtır iltifat edebilmeyi ifade eder.

2. Grupla Bir İş Yürütme Becerileri:

Grupa iş bölümüne uyma, yönergeye uyma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma.

3. Duygulara Yönelik Beceriler:

Kendi duygularını fark edip, duygularını dile getirme, başkalarının duygularını anlama, başkalarının kızgınlığı ile baş edebilme, sevgiyi, iyi duyguları ifade etme, kendini ödüllendirip, korku ile mücadele edebilme.

4. Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler:

İzin isteme, başkalarına yardım etme, paylaşma, uzlaşma, kızgınlığını kontrol etme, hakkını koruma, savunma, alay etmeyle başa çıkma, kavgadan uzak durma.

5. Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri:

Başarısız olunmuş bir durumla başa çıkma, grup tepkileriyle başa çıkma, utarılan bir durumla başa çıkma, yalnız kalma ile başa çıkma.

6. Problem Çözme ve Plan Yapma Becerileri:

Ne yapacağına karar verme, sorunun nedenlerini araştırma, amaç oluşturma, bilgi toplama, karar verme, bir şeye yoğunlaşma.

Yukarıdaki tanımların ortak noktasına bakıldığında, sosyal becerilerin bireyin toplum içinde sağlıklı ilişkiler kurmasında ve bunları sürdürülmesinde oldukça önemli olduğu aynı zamanda olumlu tepki almasını sağladığı ve olumsuz tepki almasını engellediği görülmektedir. Tüm bu yaklaşımlar ve tanımlar sosyal becerilerin insan arası ilişkilerde kullanılan çok boyutlu bir davranış biçimi olması, bu becerilerin öğretilebilir / öğrenilebilir davranışlar olması, duruma ve zamana özgü olması nedeniyle herhangi bir durumda değişebileceği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Sosyal becerileri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırabilmek için bu konuda yapılan çalışmaların sonucunda çocuk ve ergen sosyal becerilerinin beş kategoride toplanabileceği belirlenmiştir. Bu sınıflama ve kapsadığı beceriler şunlar olmaktadır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22-23).

Akranlarla İlişkili Beceriler:

- Arkadaşlarını takdir etme,
- İhtiyaç duyduğu zaman arkadaşlarından yardım isteme veya onlara yardım etme,
- Oyuna ve etkileşime arkadaşlarını davet etme,
- Arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma,
- Arkadaşlarının haklarını savunma,
- Arkadaşlarının duygularına duyarlı olma,
- Akranlarıyla yaptığı çalışmalarda liderlik rolünü üstlenme,

— Kolaylıkla arkadaşlık kurma,

— Espri anlayışına sahip olma,

Kendini Kontrol Etme Becerileri:

— Kızgınlığını kontrol etme,

— Sorun olduğu zaman serinkanlı olma,

— Kurallara uyma, sınırlarını kabul etme,

— Uygun düşmeyen durumlarda başkalarıyla uzlaşma,

— İyi eleştiriler alma, başkalarının eleştirilerini kabul etme.

Akademik Beceriler:

— Bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak da görevlerini başarma,

— Öğretmenin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme,

— Serbest zamanlarını uygun bir şekilde kullanma,

— İhtiyaç duyduğunda uygun bir şekilde yardım isteme.

Uyma Becerileri:

— Talimatlara uyma,

— Kuralları izleme,

— Materyalleri, oyuncaklarını ve kendisine ait olan diğer şeyleri

paylaşma,

— Ödevini bitirme, diğer sorumluluklarını yerine getirme,

— Yapıcı eleştiriye uygun bir şekilde tepkide bulunma.

Atılganlık Becerileri:

— Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma,

— Oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme,

— Kendisi için güzel şeyler yapma ve söyleme,

— Aşına olmadığı kuralları sorma,

— Karşı cinsi ile rahat olma,

— Yeni insanlara kendini tanıtmaya,

— Duygularını ifade etme,

— Çalışmalara ve gruba uygun bir şekilde katılma.

Sosyal becerilere sahip çocuklar; yardımsever, eleştirilere açık, işbirlikçi ve akranları tarafından kabul edilen çocuklardır. Akranları tarafından kabul edilmek çocuğun akademik başarısını da artırmaktadır. Akranları

tarafından reddedilme ve dışlanma çocuklar için olumsuz bir sosyal deneyimdir. Toplumdan dışlanmamak için toplum tarafından ne kadar erken yaşta dışlanırsa o boyutta çocuğun yaşantısı olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu dışlanma çocuklarda ruhsal sorunların da oluşmasını sağlayacağı açıkça görülmektedir.

Okul öncesi sınıflarda ya da okul öncesi eğitim kurumlarında, (Okul Öncesi Yönetmeliği Ek10) çocukların geliştirmeleri gereken sosyal beceriler şu şekilde sıralanmaktadır:

Çocukların aşağıdaki sorulara cevap vermeleri beklenmektedir.

Bilişsel Gelişim:

Çevresindeki olay ya da varlıkların çeşitli özelliklerini gözlemleyip özelliklerini karşılaştırabiliyor mu? Nesneleri sınıflama, sıralama ve amacına uygun kullanabiliyor mu? Varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirip, gruplayabiliyor mu?

Dil Gelişimi:

Kendini ifade edebiliyor mu? Sözcükleri anlamlı kullanmada başarılı mıdır? Konuşurken, dinlerken karşısındaki kişi ile göz teması kurabilir mi? Konuşma hızını ayarlayıp kendini sözel olarak ifade edebilir mi? Sorulan sorulara uygun cevaplar verebilir mi? Zıt anlamlı sözcüklere örnek verip soyut ifadeleri anlayabilir mi?

İlgi Alanları:

Dikkat koordinasyonu gereken zihinsel etkinliklerde başarılı mıdır? El göz koordinasyonu gerektiren sanatsal etkinliklerde başarılı mıdır? Sosyal etkinliklerde (şiir, şarkı söyleme, dans etme vb.) etkinliklere katılım göstermekte midir?

Öz Bakım Becerileri:

Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yardımsız yapabilir mi? Yiyecek ve içecekleri yardımsız yapabilir mi? Beslenme ile ilgili araç gereçleri temizlik kurallarına uygun kullanabilir mi? İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutabilir mi? Hava koşullarına göre giyeceğini kendisi seçip kendisi giyebilir mi? Tehlikeli durumlardan uzak durabilir mi?

Psikomotor Gelişim:

Büyük kas gelişiminde, bedensel koordinasyon gerektiren (yürüme, koşma, sıçrama vb.) hareketlerde yeterli düzeyde midir? Küçük kas gelişiminde el-göz koordinasyonu gerektiren (kesme, yapıştırma, katlama, belli bir şekli çizme vb.) becerilerde başarılı mıdır? Araç kullanarak koordineli ve ritmik hareketler yapabilir mi?

Sosyal- Duygusal Gelişim:

Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar mı? Kendi duygularını belli edip, kontrol edebilir mi? Başkalarının duygularını anlayabilir mi? Grup etkinliklerine katılıp kurallara uymada başarılı mıdır? Liderliği üstlenme ya da lideri takip etmede başarılı mıdır? Sorumluluk alma, sorumluluğu yerine getirme, başladığı işi bitirmede başarılı mıdır? Sosyal etkinliklere katılmada istekli midir? Sorularına cevap aranmaktadır.

Küçük çocukların benmerkezci düşünce yapılarında, “başkaları” fikri oldukça bulanık olmakla birlikte çocuk, özellikle okulöncesi kurum ortamında diğer çocukların da varlığını ve onların da kendisi gibi isteklerinin bulunduğunu bu nedenle de her şeyi canının istediği zaman ve istediği şekilde söyleyip yapmanın burada mümkün olmadığını kısa zamanda fark eder. Bunun için de neyi, nasıl yapar ve söylerse arkadaşlarının ve öğretmenin onayını alabileceğini öğrenmeye ihtiyacı vardır. Arkadaşından veya öğretmeninden bir şey isterken “lütfen” demeyi, istediği bir oyuncakla oynamak için daha önce başlayan arkadaşını beklemeyi, yemek öncesi elini yıkamayı, sırası geldiğinde tabağını konması için uzatmayı, yemeğe başlamak için öğretmeni ve arkadaşlarını beklemeyi öğrenmek zorundadır (Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Programı, 1982: 51).

Okul öncesi eğitim kurumlarında toplumsal yaşamı tanıtıcı etkinliklere de yer verilmektedir. Evcilik köşesi, dramatizasyon, kukla, hikâye anlatma vb. etkinlikler yolu ile çocuğun içinde bulunduğu kültür değerleri ve yaşam biçimini anlaması sağlanır. Etkinliklerde izlenen doğru ve yanlış davranışlar, gelenek ve göreneklere dayalı toplumsal kurallar dikkate alınarak açıklığa kavuşturulur. Bu kuralları çocuklar öğretmenleri öncülüğünde konuşarak

edinirler ve böylece onların vicdan ve ahlak gelişimlerinin temelleri atılır. (Oguzkan ve Oral, 1997: 18).

Okul öncesi eğitim kurumlarında kurallar en etkili biçimde çocuğa öğretilmektedir. Yardımlaşma, işbirliği, iletişime geçme duyguları geliştirilir. Yemek yemeden önce ve sonra ellerini yıkamayı, yemeğe arkadaşlarıyla beraber başlamayı öğrenir. Oyun ortamında oyun kurallarına uyar.

Kendi hakkını korurken başkalarının hakkına saygı duymayı beklenir. Sosyal etkinliklere katılarak, kendini ifade ederek sosyal beceriler kazanması amaç edinilir.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim kurumları yönetmeliğinde (Ek 6/3-A) çocukların yerine getirmesi beklenen davranışlar ve sosyal beceriler şu şekilde sıralanmaktadır:

Çocukların aşağıdaki sorulara cevap vermeleri beklenmektedir.

Okul Kültürüne Uyum:

Karar alma süreçlerine katkı sağlayıp alınan kararlara uyabilir mi? Grupça alınan kararlara katkı sağlayabiliyor mu? Okul çalışanlarına karşı sorumlu davranabiliyor mu? Okulu, çevreyi, eğitim araç gereçlerini koruyabiliyor mu? Belirlenen okul kurallarına uyabiliyor mu?

Öz Bakım:

Beden temizliğine, kıyafet temizliğine dikkat edebiliyor mu? Sağlıklı beslenme kurallarına uyabiliyor mu? Özel eşyalarının tertip ve düzenine özen gösterebiliyor mu?

Kendini Tanıma:

İlgi, yetenek ve becerilerinin farkında mıdır? Zayıf yönlerini tanıyıp, geliştirebiliyor mu? Serbest zamanını etkili bir şekilde kullanabiliyor mu? İstek ve ihtiyaçlarına göre amaçlarını belirleyebiliyor mu?

Ortak Değerlere Uyma:

Başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı gösterebiliyor mu? Gerektiğinde başkalarından yardım isteyebiliyor mu? Bireysel ve kültürel farklılıklara hoşgörülü yaklaşır mı? Toplumun ortak değerlerine saygı gösterebiliyor mu?

Çözüm Odaklı Olma:

Sorunları fark edip tanıyabiliyor mu? Sorunların farklı çözümleri olacağına inanıyor mu? Sorun üzerinde odaklanıyor mu? Alternatif çözüm yolları gösterip, sorun çözümü için sorumluluk üstlenebiliyor mu?

Sosyal Faaliyetlere Katılım:

Okulda yapılan çeşitli sosyal faaliyetlere katılmak için çaba gösteriyor mu? Aktif olarak katıldığı sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerde başarılı olabiliyor mu?

Takım Çalışması ve Sorumluluk:

İşbirliği içerisinde çalışabiliyor mu? Grup içerisindeki sorumluluklarını yerine getirebiliyor mu? Grup içerisinde gerekli durumlarda bireysel olarak çalışabiliyor mu?

Verimli Çalışma:

Planlı ve düzenli çalışıp zamanı etkili şekilde kullanabiliyor mu? Çalışmalarda gösterdiği gelişmenin farkında mı?

Çevreye Duyarlılık:

Çevreyle ilgili çalışmalarda duyarlı olup katılır mı? Canlıları ve doğal yaşam alanlarını korur mu? Yaşadığı çevreyi temiz tutup, doğal kaynakları tasarruflu kullanır mı? Sorularına cevap aranmaktadır.

İlkokullarda okul kurallarına uyup, okul eşyalarını koruyabilmesi öğrenciden beklenen davranışlardır. Beden temizliğine dikkat ederek temiz kıyafetlerle okula gelen öğrencinin kendi ilgi, yetenek ve becerilerinin farkında olması beklenmektedir. Grup içinde rol alıp sahip olduğu hakları bilmesi nezaket kuralları içerisinde arkadaşlık ilişkilerini sürdürmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı göstermesi eğitimciler tarafından öğrencilerden beklenmektedir. Sorunları fark edip alternatif çözüm yolları bulması ve yapılan etkinliklere katılmakta istekli olması, aldığı görevi sonuna kadar götürmesi öğrenciden beklenen davranışlar arasında yer almaktadır. Öğrencinin başarıyı yakalama çabası içinde olması, planlı ve düzenli çalışarak zamanı etkili bir şekilde kullanması, çevreyi ve doğayı sevmesi korumaya çalışması, doğal kaynakları tasarruflu kullanarak davranış puan

ölçütlerini yerine getiren öğrenci öğretmeni tarafından okul karnesinde olumlu yâda olumsuz şekilde değerlendirilmektedir.

2.2.1. Sosyal Beceriye Oluşturan Boyutlar

Sosyal beceri kavramı çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bu boyutlar duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal denetim olarak ele alınmaktadır (Akt. Yüksel, 2007: 355).

2.2.1.1. Duygusal Anlatımcılık

Duygusal anlatımcılık (emotional expressivity), duygusal durum ve tutumları sözel olmayan bir şekilde ifade edebilme becerisidir. Başka bir ifadeyle, sözel olmayan mesajı göndermedeki genel beceri olmaktadır. Bununla birlikte, bu boyut, hem bireyin hissettiği duygusal durumları içten ve uygun bir şekilde ifade etme yeteneğini, hem de kişiler arası yönelime ilişkin durum ve tutumları sözel olmayan bir şekilde açıklayabilme yeteneğini yansıtmaktadır. Duygusal anlatımcılık becerisi iyi olan bireyler canlı, hareketli ve duygusal boşalımı gerçekleştirmiş bir görünüm sergilerler.

Kendi duygusal durumlarını iletebilme yetenekleri olduğundan başkalarını da duygusal olarak etkileyerek cesaretlendirebilirler. Ancak, bu beceri boyutu iyi olan bireylerin duygusal kontrolleri yetersiz olabilir.

2.2.1.2. Duygusal Kontrol

Sözel olmayan mesajları ve özellikle duygu durumlarını alma ve çözümlemedeki genel beceri anlamına gelmektedir. Duygusal kontrol (emotional control), duygusal ve sözsüz iletişimi kontrol ve düzenleme yeteneğini ifade eder. Duygusal duyarlılık düzeyi yüksek olan bireyler, başkalarının sözel olmayan duygusal ipuçlarını gözlemlenmede duyarlı ve dikkatlidirler ve kendi duygularını maskeleyen yetenekleri mevcuttur. Örneğin

bunlar şakalara gülerken, üzüntülerini saklamak için neşeli görünürler (duygularını maskeler, ağlanacak yerde gülerler). Kritik sosyal becerilerden biridir; diğer becerilerle birleştiğinde “kendini izlemeyle” tanımlanır. Yoğun duygusal kontrollü bireyler güçlü duyguların gösterimini ılımlı hale getirme eğilimine sahiptir, sonuçta içten ve aşırı uçlardaki duygu durumlarını göstermek konusunda da kontrollü davranırlar (Akt. Yüksel, 2007: 355).

Duygusal mesajı hızlı ve etkili bir şekilde çözümleyebildiklerinden başkalarının duygusal durumlarından daha çok etkilenebilirler ve onların duygu durumlarını duygudaş bir şekilde yaşarlar.

2.2.1.3. Sosyal Anlatımcılık

Sosyal anlatımcılık (social expressivity), duygusal ve sözel olmayan göstergeleri düzenleme ve kontrol etme becerisidir. Duygusal kontrol düzeyi yüksek olan bireyler, iyi bir duygusal oyuncu gibidirler. Hissettikleri duygusal durumları maskeleyerek için birbiri ile zıt duygusal durumları kullanabilirler. Örneğin üzüntülerini gizlemek için yapmacık, neşeli bir yüz ifadesine bürünebilirler ya da şaka yapıldığında hiçbir şeyleri yokmuş gibi uygun bir şekilde gülebilirler. Sosyal anlatımcılık, konuşma becerileri ve diğer insanlarla iletişim içinde olmayı açıklar. Bu bireyler, başkalarıyla beraber olan ve dışa dönük bireylerdir. Çünkü diğer insanlarla konuşma başlatma yeteneklerine sahiptir. Bazen içeriği çok düşünmeden ve kontrol etmeden içlerinden geldikleri gibi konuşurlar.

2.2.1.4. Sosyal Duyarlılık

Sosyal duyarlılık (social sensitivity), sözel mesajı anlama, çözümleme, yorumlama yeteneği ve uygun sosyal davranışı düzenleyen normlara ilişkin genel bilgi anlamına gelmektedir. Sosyal duyarlılık düzeyi yüksek olan bireyler başkalarına karşı ilgili ve dikkatlidirler, iyi bir izleyici ve dinleyicidirler. Sosyal norm ve kurallara ilişkin bilgileri olduğundan kendi davranışlarının başkalarının davranışları ile uygunluğu ile aşırı bir şekilde ilgilenebilirler.

Sosyal duyarlılık düzeyi aşırı derecede yüksek olan bireyler, uygun sosyal davranış ile aşırı derecede ilgilenebilirler. Bu durum sosyal kaygıya neden olabilir ve bireyin sosyal etkileşime katılımını engelleyebilir (Akt. Yüksel, 2007: 356).

2.2.1.5. Sosyal Denetim

Sosyal denetim (social control), kendini kontrol etme,, kendini anlatma ve rolünü yerine getirme becerisidir. Bireylerin kendini kontrol etme becerisi yükseldikçe çevresiyle uyumlu, kendine güveni yüksek bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler almış oldukları sosyal rollerde tecrübeli ve bilgi sahibi kişilerdir. Hangi ortamda hangi davranışın uygun olduğu konusunda kendisini kontrol edebilmektedir.

2.2.2. Sosyal Beceri Eğitimi

Bireylerin birbirleriyle sağlıklı ve olumlu iletişim kurmalarında gerekli olan sosyal becerilerin eğitimle kazandırılabilceği bir gerçektir. Sosyal beceri eğitim kavramı ile ilgili farklı yazarlar farklı ifadeler kullansalar da anlam fazla değişmemektedir. Sosyal beceri eğitimi, sosyal becerilerin kazandırılmasına yönelik çoğunlukla davranışçı yöntemleri benimseyen, performansa dayalı, aktif bireysel ya da grup olarak uygulanan bir eğitim ve tedavi yöntemidir (Akt. Yüksel, 2007: 359).

Sosyal becerilerin eğitilmesiyle insanlar birbirleriyle sağlıklı iletişim kurabilecektir. Sosyal beceri eğitimi, sosyal becerilerin kazandırılması için uygulanan bir eğitimidir.

Sosyal beceri eğitimi, bireylerde sosyal ve duygusal davranışlarını ön plana çıkarmakta sosyal olmayan davranışları uyuşmazlıkları gidericidir. Sosyal becerilerini uygulamaktan çekinen, uygulama fırsatı bulamayan şahıslar için de bir avantajdır.

Sosyal beceri eğitiminde amaç, bireylerin içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamalarını, etkili iletişim kurmalarını ve yaşamlarından zevk

almalarını sağlamaktır. Bireyler kendilerinde bulunan sosyal becerileri gizlemekte, sosyal becerilerini uygulamada çekinmekte olabilmektedir. Bu bireyler sosyal beceri eğitimi alarak sosyal becerilerini sağlıklı bir şekilde kullanmaktadır. Bu yaklaşımlardan hareketle araştırmacılar tarafından sosyal becerilerin bireylere kazandırılması amacıyla çeşitli sosyal beceri eğitim programları geliştirilip uygulamaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda genellikle sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin, ergenlerin sosyal becerilerini arttırmada kendilerine güvenlerini arttırmada kişilerarası ilişki kurmalarında etkili olduğu bulunmuştur.

Sosyal beceri eğitiminde bireylerin çevreyi gözlemleyerek elde ettikleri olumsuz davranışlarını eğitmek de hedef alınmıştır. Çevresini gözlemleyen ve kendine olumsuz davranışları bir ölçüt kabul eden bireyler sosyal beceri eğitimi ile çevreleriyle olumlu ilişkiler kurabilmektedir. Bu yaklaşımlardan hareketle araştırmacılar tarafından sosyal becerilerin bireylere kazandırılması amacıyla çeşitli sosyal beceri eğitim programları geliştirilip uygulamaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda genellikle sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin, ergenlerin sosyal becerilerini arttırmada, kendilerine güvenlerini arttırmada kişiler arası ilişki kurmalarında etkili olduğu bulunmuştur.

Sosyal öğrenme yaklaşımını temel alan sosyal beceri eğitimi programlarını inceleyen araştırmacılar, bunların; öğretim, prova yapma ve geribildirim verme olarak üç temel süreci kapsadığını belirlemişlerdir.

Bunlar: (Gürsakal, 2001: 54)

1. Öğretim, hem sözel hem de model olma yoluyla yapılabilir. Sözel öğretim de sosyal beceri tanımlanır ve sözel olarak nasıl yapması gerektiği açıklanır. Model olma yoluyla öğretim de ise canlı ya da sembolik modeller tarafından sosyal beceri tanıtılır ve nasıl yapması gerektiği gösterilir.

2. Prova yapma kişinin sosyal beceri ile ilgili performansını arttırmada ve becerinin kalıcılığını sağlamada oldukça önemli bir süreçtir. Sosyal beceriler ve ilgili basamakları düşünmek, zihninde canlandırmak ya da bizzat uygulamak prova sürecinde yer alır.

3. Gösterilen sosyal beceri ile ilgili geri bildirim verilmesi becerinin doğru olarak uygulanmasını, ödüllendirmeler ise sosyal becerilerin devamlılığını sağlamak açısından oldukça önemlidir.

Sosyal beceri eğitiminin temelinde çeşitli kuramlar yer almaktadır. Bunlar sosyal öğrenme kuramı, davranışçı kuram, psikanalitik yaklaşım ve hümanistik yaklaşımdır.

Sosyal Öğrenme Kuramı:

Sosyal beceri eğitiminin kavramsal temeli sosyal öğrenme kuramına dayanır. Kullanılan eğitim tekniklerinde de bu kavramsal yaklaşım temel alınır. Bu yaklaşımın dayandığı düşünceye göre çevreye uyum sağlamamıza yardımcı olan tepkilerin birçoğu öğrenilmiş davranılmıştır. Bu davranışlar çevreyi gözleyerek edinilir ve çevre tarafından pekiştirildikçe sürdürülürler. Sosyal öğrenme, bireyin topluma ve sosyal hayata nasıl tepki vereceği, başkalarıyla nasıl iletişim kuracağı yaşam süresince kazandığı öğrenme deneyimleriyle ilişkilidir. Bu deneyimlerde bireye sunulan olanaklarla bireye sağlanan olumlu motivasyonlarla birlikte anne baba ve öğretmenlerinin yapacağı rehberlik faaliyetlerine bağlıdır.

Bütün bu etmenler bireyin sosyal becerileri kazanarak sosyalleşmeyi öğrenmesini, grup içindeki yerini ve sosyal gelişimini etkiler (Bilbay, Çetin ve Albayrak, 2003: 46-47).

Sosyal öğrenme kuramı, insan davranışını, bilişsel, duyuşsal ve çevresel etkenlere karşı etkileşimi açısından ele almaktadır. Bu kurama göre kişiler ne özgür kişilerdir ne de tutsak kişilerdir. Bu kurama göre eğitim hayatın bir parçasıdır. Çocuğun gelişimi sosyal, fiziksel, ruhsal boyutları içerisinde incelenmektedir. Sosyal yeterliliğe sahip bireyler bağımsız hareket edip eleştirel düşünme yetisine sahiptir. Sosyal yetersizlik ise bireylerin eksik eğitim almalarından kaynaklanmaktadır.

Sosyal öğrenme kuramında kişinin davranışlarıyla çevre arasında sürekli bir etkileşim bulunmaktadır. Çevresel etmenler öğrenme ile kişinin davranışını etkilediği gibi kişiler de davranışlarıyla çevreyi etkilemektedir. İnsanların düşünce yapıları, yorumları, değerlendirmeleri çevresel etmenler ile karşılıklı iletişim halindedir.

Sosyal öğrenmede birey, diğer bireylerin davranışlarını gözlemekte ve sonra benzer koşullarda benzer bir şekilde davranış göstermektedir. Aynı davranışların sergilenmesiyle pek çok sosyal davranış öğrenilmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre öğrenme, modelden alma ya da gözleyerek gerçekleşmektedir. Burada altı temel ilke söz konusudur. Bunlar; (Bacanlı, 2005: 25-26)

— Karşılıklı Belirleyicilik: Bireysel faktörler, bireyin davranışı ve çevre karşılıklı olarak birbirlerini etkilemekte ve bu etkileşimler bireyin sonraki davranışını belirlemektedir. Davranış çevreyi, çevre ise davranışı değiştirebilir.

— Sembolleşme Kapasitesi: İnsanoğlu, düşünme ve dili kullanma gücüne sahip olduğundan, geçmişi kafasında taşıyabilme, geleceği ise test edebilmektedir.

— Öngörü Kapasitesi: İnsanlar, gelecekte başkalarının kendilerine nasıl davranacaklarını tahmin edebilmeli, hedeflerini belirleyebilmeli, geleceğini planlayabilmelidirler.

— Dolaylı Öğrenme Kapasitesi: İnsanlar özellikle çocuklar, genellikle başkalarının davranışlarını ve davranışlarının sonuçlarını gözleyerek öğrenirler.

— Öz Düzenleme Kapasitesi: İnsanlar, kendi davranışlarını kontrol edebilme yeteneğine sahiptirler. Elbette ki insanların davranışları, başkalarının gösterdikleri tepkilerden etkilenmektedir. Ancak yine de davranışlarından kendileri sorumludur.

— Öz Yargılama Kapasitesi: İnsanlar kendileri hakkında düşünme, yargıda bulunma ve kendilerini yansıtmaya kapasitesine sahiptirler.

Sosyal beceri eğitiminin temeli davranış değiştirmeye, bireyin hiç yapmadığı ya da çok az yaptığı bir davranışın ortaya çıkarılmasına dayalıdır. Sosyal beceri eğitimi, bireysel olarak uygulanabilmekle beraber genellikle sosyal bağlamdan yararlanabilmek için grup eğitimi olarak da verilmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre, grup içinde öğrenilen davranışların grup dışında kullanılma olasılığı yüksektir (Bacanlı, 2005: 48-49).

Davranışçı Kuram:

Davranışçı psikologlar bütün insan davranışlarının öğrenilmiş olduğunu ileri sürerler. İnsanı anlamak için onun gözlenebilen davranışlarını inceleyip, davranışı belirleyen nedenleri bulmak mümkündür. Davranışların örüntüsü anlaşıldıktan sonra denetlenebileceği savunulmaktadır (Kuzgun, 1995: 23). Davranışların uyarılara karşı verilen öğrenilmiş tepkiler olduğunu ve davranışı belirleyen çevresel etkenler olduğunu ileri süren davranışçı kuram, belirli uyarılara verilen sürekli tepkiler de alışkanlıklardır. Davranışçı terapi, yerleşmiş bu alışkanlıkların değiştirilmesi için öğrenme ilkelerinin uygulanmasıdır. Davranışçı modele göre, sosyal beceri sahibi olan bireyler, diğer kişiler tarafından beğenilecek, olumlu etki bırakacak ve kendilerini olumlu yönde etkileyecek davranışlarını sürekli gösterecektir.

Davranışçı yaklaşıma göre, sosyal beceri eksikliği, davranışın kazanılmamış olması demektir ya da uygun davranış birey tarafından gösterilmemiş ve diğerleri tarafından pekiştirilmemiştir. Bu nedenle bireyin repertuarına uygun sosyal davranış yerleşmemiştir. Buna göre bireyin davranış göstermesi sağlanmalı ve gösterdiğinde de pekiştirilmelidir. Sosyal beceri eğitiminde davranışçı ve bilişsel davranışçı teknikler kullanılmaktadır. Sosyal beceri eğitiminde davranışçı yaklaşımın etkili olduğu ve kişilerarası ilişkilerde yetersizlik gösteren çocuklarda, davranışçı yaklaşımın oldukça yararlı bir yaklaşım olduğu savunulmaktadır (Bacanlı, 2005: 49).

Bilişsel Yaklaşım:

Sosyal beceri eğitiminde amaç, bireyin duygularının ve düşüncelerinin farkında olmasını ve pozitif etkileşim kurmasını sağlayan davranışlar geliştirmesini sağlamaktır. Bireylerin bunu başarmaları için, sosyal olayları yorumlayabilmeleri, kendi duygularının ve karşısındakilerin duygularının farkında olabilmeleri ve gerekli olduğunda farklı bilişsel stratejileri kullanabilmeleri gerekir (Bacanlı, 2005: 52).

Sosyal beceri yetersizliği çeken bireyler bu kurama göre bilişsel yetersizliklerinden dolayı bu durumdadırlar. İnsan beynindeki bilişsel yapı insanların davranışlarını etkilemektedir. Bu anlayışa göre verilecek eğitim daha çok bireyin bilişsel yeterliğini arttırmaya yönelik olmalıdır.

Psikanalitik Yaklaşım:

Psikanalitik kurama göre, benlik saygısının gelişmesi çocukluk ilişkileri ve erken oral kimlik kazanımıyla ilgilidir. Aile ve çocuk arasındaki Oedipus karmaşası (Çiftçi, 2011: 12) gibi evrelerin sağlıklı atlatılmasıyla olumlu bir denge gerçekleşir. Sosyal yeterlik sağlıklı enerji ve başarılı bütünleşme olarak psikanalitik model tarafından açıklanmaktadır. Sosyal yetersizlik semptomatik durumların altında, gelişimsel dönemlerde yaşanan travmalar yatmaktadır.

Hümanistik Yaklaşım:

Sosyal beceriler farklı kuramlar açısından ele alınsa bile, kuramsal bakış açısında belirli bir tutarlılık vardır. Birçok sosyal beceri araştırmacısı, ana bilgiyi gönderme ve alma becerilerinin sosyal becerilerde anahtar role sahip olduğu konusunda fikir birliğine varmışlardır. Araştırmacılar, sözel olmayan iletişim becerilerini de ölçmeye çalışmışlar ve sözsüz mesajlarla iletişimin sözsüz sosyal becerilerde önemli olduğunu vurgulamışlardır (Yeşilyaprak, 2004: 37).

Bu modele göre sosyal yeterlilik; bireyin kendini anlaması topluma karşı sorumlu birey olması, insanları sevmesi, olumsuz kötü düşünce ve davranışlar sergilememesi beklenmektedir.

2.2.3. Sosyal Becerinin Ölçülmesi

İnsanlar sahip oldukları sosyal becerilerin her zaman farkında değildir. İnsanların sosyal becerilerini ölçmek güç olmasına rağmen sosyal becerilerin ölçümü için çeşitli teknik ve ölçekler geliştirilmiştir. Ne kadar çok kaynak ve bilgi kullanılırsa sosyal becerilerin değerlendirilmesi daha da sağlıklı yapılacaktır.

Kullanılan bu teknik ve ölçekler; görüşme, kendi kendini değerlendirme, gözlem, davranış dereceleme ölçekleri ve sosyometrik teknik olmak üzere beş temel grup altında toplanmaktadır (Avcioğlu, 2005: 18).

Sosyal beceri eğitim programları, sosyal becerilerin bireylere kazandırılmasını amaç edinmiştir. Klinik psikologlar da sosyal becerileri ölçmek için bu yöntemleri kullanmaktadırlar. Sosyal becerilerin ölçülmesi hem bireyin hem de toplumun yararına olumlu katkı sağlayacaktır.

Görüşme:

Sosyal becerileri değerlendirmede geleneksel bir teknik olan görüşme, bireyin kendi hakkında mümkün olan en iyi bilgi kaynağının yine kendisi olacağı varsayımına dayalıdır. Bireysel görüşme ve bu yolla kişinin geçmişi hakkında bilgi edinilmesini ifade eden bu yöntem için, klinik yöntem ve vaka incelemesi terimleri de kullanılmaktadır. Öğretmenler, danışmanlar, ilgili yetişkinler bu yöntemi uygulayabilirler. Görüşmenin asıl hedefi, sosyal taleplere karşılık, öğrencinin verdiği tipik yanıtları belirlemektir. Görüşme boyunca, görüşmeci çocuğun kendisi ve akranları hakkında ne hissettiğini de belirlemektedir. Görüşmelerde az soru sormak ve çocuğu konuşmaya cesaretlendirmek gerekmektedir. İncelemenin konusu her defasında tek bir birey olduğu için, genişliğine değil, derinliğine bilgi toplanır (Avcıoğlu, 2005: 18).

Kendi Kendini Değerlendirme:

Kendi kendini değerlendirme, kişinin kendini rapor ettiği bir değerlendirme tekniğidir. Sosyal becerileri ölçmek için geliştirilen çeşitli ölçekler bu gruba girer. Uygulanması, cevaplandırılması ve değerlendirilmesinin kolay olması nedeniyle yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Bu teknikte, bireyin kendi sosyal becerilerini değerlendirmesi beklenmektedir. Böylece, bireyin dışında yer alan bireylerden (anne, baba, öğretmen ve akran gibi) dolaylı yollardan bilgi toplanmasına gerek kalmamaktadır. Burada, bireyin sosyal amaçlarının ve algılarının belirlenmesinde standart ölçme araçları kullanılmakta, ancak bireyin bu araçları kendisinin doldurması gerekmektedir. Genelde öğrencilerin otobiyografi yazması istenir. Kendileri ve başkaları hakkında ne hissettikleri ortaya çıkarılır. Kendi kendini değerlendirme tekniği daha çok nesnel verilere dayalı olması nedeniyle, sosyal becerilerin değerlendirilmesinde diğer

teknikler kadar sıklıkla kullanılması önerilmemektedir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2005: 26).

Gözlem:

Gözlem tekniği; uzman, öğretmen, anne-baba, akran gibi değerlendirilecek olan kişiyi çeşitli ortam ve durumlarda gözleyebilen kişilerin, kişi hakkındaki rapor ve yargılarını ifade eder (Bacanlı, 2003: 59). Bireyin sosyal becerilerindeki yetersizliği, doğal ortamlarda ya da gerçek ortamlara benzetilen ortamlar yaratılarak gözlenmesi sonucunda ortaya çıkarılmaktadır. Gözlem tekniği, bireyin içinde bulunduğu ortam ve durumlarda en çok hangi sosyal becerilere gereksinim duyduğunu, bireyin hangi sosyal becerilerde yetersiz olduğunu belirlemede ve uygulanan sosyal beceri öğretim programının sonuçlarını değerlendirmede etkili olduğundan sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin, çocukları evlerinde izlemek onların sosyal becerileriyle ilgili önemli bilgiler sağlar. Kendi kendini değerlendirme türünde kişi kendi kendisini rapor ederken, davranışsal gözlemde kişiyi başkaları rapor eder (Özgüven, 1999: 93).

Davranış Dereceleme Ölçekleri:

Davranış dereceleme ölçekleri, bireylerin algılayış biçimi ile başka bireylerin nitelik ve davranışları hakkındaki gözlem sonuçlarını ya da kanıtlarını farklı dereceler içinde saptanmasına olanak veren bir ölçme aracıdır. Derecelendirme, ya doğrudan gözlemin yapıldığı sırada ya da sonradan yapılabilir. Derecelendirme ölçekleri bireysel olarak kullanılmakla beraber, kişilerin özelliklerini başka bireylerle de karşılaştırmaya olanak verdikleri ve hazırlanmaları bir ölçüde kolay olduğu için, her türlü gözleme dayalı davranışların ölçülmesinde ve özellikle kişilik ve tutumların ölçülmesinde çok kullanılmaktadır. Bireyi en iyi tanıyan anne, baba, kardeş, akran, öğretmen gibi kişiler tarafından önceden hazırlanmış olan derecelendirme ölçeklerinin doldurulmasıyla, bireyin yetersiz sosyal becerileri belirlenebilmektedir (Baymur, 1994: 261).

Dereceleme ölçekleri, pratik bir yöntemdir. Aynı anda birden fazla kişi hakkında gözlem sonuçlarına ulaşabilen bir tekniktir. Puanlamanın yapılması nesnel olarak değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.

Sosyometri:

Sosyometrik değerlendirmeler sınıf içinde ve akran gruplarında hangi çocukların popüler hangilerinin ise reddedilen çocuklar olduğunu belirlemektedirler. Bir gruptaki bireyler arasındaki ilişkilerin kalitesini değerlendirmenin tercihe, sıralamaya dayalı bir yoludur. Bu teknikte bir grubun üyeleri belirli bir yönden tercih sırasına konmakta veya derecelenmektedir. Sosyometrik teknikler temelde gözlemsel tekniklerdir. Zira kişinin tercihleri başkaları hakkındaki gözlemlerine dayanmaktadır. Sosyometri, dolaylı bir yolla sunulan bir uyarıcı çerçevesinde bir gruptaki bireylerin tutum ve eğilimlerini, grup içindeki örgütlenme biçimini ortaya çıkarmaya yarayan bir yöntemdir. Bir grubu oluşturan üyelerin birbirlerine ilişkin tercihlerini belirlemek amacıyla uygulanmakta olan bu teknik gruptaki etkileşim örüntüsünün saptanmasını sağlamaktadır (Dökmen, 1995: 56).

2.2.4. Sosyal Beceri Modelleri

Sosyal beceriler anlamında sosyal becerinin ne olduğu, nelerden (hangi ve nasıl davranışlardan veya becerilerden) oluştuğu ve özelliklerinin ne/neler olduğu hususunda ortaya konulmuş bir takım modeller bulunmaktadır. Kuşkusuz, öne sürülmüş tüm modeller bunlar değildir. Ancak bu modeller kapsam açısından sınırlı kalmaktadır. Burada ele alınan modeller, genelde başka belli başlı açıklamaların eleştirilerini de getirmektedirler. Bunlar, Argyle'nin "Motor Sosyal Beceri Modeli", Trower'ın "Üretici Sosyal Beceri Modeli," Mc Fall'in "Üç Sistem Modeli" ve Leary'nin "Kendini Koyma Modeli"dir (Bacanlı, 2005).

2.2.4.1. Motor Sosyal Beceri Modeli

Argyle, öncelikle sosyal becerinin bir motor beceri olduğunu öne sürmektedir. Aralarında benzerlikler olmasına rağmen, Argyle sosyal becerilerin birtakım farklı özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir. Bu özellikler;

— Diğerleriyle ilişki kurma ihtiyacı.

— Her ikisinin de rahat olabilecekleri, düz bir etkileşim örüntüsü olmalıdır. Çeşitli amaçlar için çeşitli ilişki dereceleri gerekebilir.

— Karşıdaki kişiyi güdüleme ihtiyacı. Karşıdakinin ilişkiyi sürdürmesi için güdülenmesi gerekir.

— Başkalarının endişe ve savunuculuğunu azaltma ihtiyacı.

— Sosyal davrananların (uygulayıcı) danışan da oluşturdukları izlenime ilgileri.

— Diğer motor becerilerde bu özellik ve ihtiyaçlar genellikle bulunmaz.

Argyle'nin bu analizi oldukça yararlı olmakla birlikte, kendisi bu analizi özellikle sosyal uygulayıcı (social performer) olarak nitelediği sosyal mesleklerde çalışanlar üzerinde durmaktadır. Sosyal beceri gerektiren belli başlı meslekler olarak toplumsal tarama görüşmesi, değerlendirme görüşmesi, satış, hatiplik, çalışma gruplarının denetlenmesi, personel görüşmesi, öğretim, psikoterapi, danışma ve çocuk bakımını ele almaktadır. Bir başka ifade ile söz edilen özellikler de daha çok bu mesleklerde çalışan kişiler için düşünülmüştür.

Gerek sosyal beceri gerekse motor becerinin de becerikli performansın amaçları açısından belli amaçları ve alt amaçları vardır. Her ikisi de ipuçlarının seçici algılanmasına dayanır. Görme, işitme, kinestezi ve dokunma algıları kullanılır ve amaca uygun ipuçları değerlendirilir. Her iki modelde de merkezi çeviri süreçleri, alıcı sistemler tarafından toplanan bilgiler, beynin merkezi bölgelerine aktarılır ve burada uygun bir eylem planına dönüştürülür. Bu planlar sosyal öğrenme süreçleriyle öğrenilmiştir. Motor tepkilerde ise, beynin merkezi bölgelerinde geliştirilen eylem planının davranışa dönüştürülmesi için kaslara komutlar gönderilir. Merkezi süreçlerin özü planlamak, tepki süreçlerinin özü planlamak, tepki süreçlerinin özü ise başlatmak ve denetlemektir.

Her iki modelde de yapılan davranışlar geri bildirim ve doğrulama ile pekiştirilir. Tepkiler belli zamanlarda uygun tepkiler olarak görülürler, başka bir zamanda uygunsuz olabilirler.

Sosyal becerilerde diğerleriyle bir iletişim kurma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için; A ile B arasında bir iletişim kanalı bulunmalıdır,

birbirlerine bir takım güven ve kabul duymalıdır, her ikisinin de rahat olabilecekleri, düz bir etkileşim görüntüsü olmalıdır. İlişkiyi sürdürebilmek için kişinin karşısındakini etkileşimde tutmayı başarabilmesi gerekir. Karşısındakinin ilişkiyi sürdürmesi için güdülenmesi gerekir. Diğer motor becerilerde bu özellik ve ihtiyaçlar genellikle bulunmaz.

2.2.4.2. Üretici Sosyal Beceri Modeli

Trower, sosyal becerinin üretici (generative) bir modelini öne sürerken, modelini Hare ve Secord'un insan davranışı modeline ve Mischel'in sosyal öğrenme modeline dayandırmaktadır (Bacanlı, 2005: 31).

İnsan davranışı modeli (Hare ve Secord) :

Bu modelde insan davranışlarındaki düzenlilik iki insan anlayışına dayanmaktadır.

- a) Güçlerin itme ve çekmelerine cevap veren iki nesne olarak insan/birey.
- b) Kendi davranışını yönlendiren bir "ajan" olarak tanınan birey.

Bu anlayışlar, insanın davranışına amaç ve hedefleri getirir. Ayrıca birey, davranışını yönlendirirken, sadece davranışını gözlemez, davranışının gözlenmesini de gözler. Bu da bilinçli farkındalık kavramını getirir. Farkındalık da planların amaçlı bir şekilde yapılması ve kuralların bilincinde olmak demektir. Başka bir ifadeyle, bu model bilişsel bir modeldir ve bilişsel süreçlere ağırlık vermektedir.

Sosyal Öğrenme Modeli:

Trower, üretici sosyal modelini oluştururken, Mischel'in sosyal öğrenme modelini de ele almaktadır. Mischel, önemli olanın, kişinin belli durumlarda yapılandıkları olduğunu savunarak beş öneri getirmektedir:

— Kişi doğrudan ve gözlemsel öğrenme yoluyla durum ve olası davranışlar hakkında bilgi edinir. Bu süreç sonunda "bilişsel ve davranışsal yapılandırma yeterlilikleri" geliştirir.

— İnsanlar aynı olayları farklı şekillerde kodlayabilir ve kendi mevcut şemalarına göre bilgiyi süzerler. Mischel, bu işlemler için “kodlama stratejileri ve kişisel yapılar” terimini kullanmaktadır.

— Üçüncü değişken “öznenin çeşitli davranışsal olasılıkların sonuçları hakkındaki beklentilerdir. İki türlü beklenti vardır: davranış-sonuç ilişkisiyle ilgili beklentiler ve uyarıcı-sonuç ilişkisiyle ilgili beklentiler. Başka bir ifadeyle, bireyin beklentilerinin önemi vurgulanmaktadır.

— Bireyin uyarıcı tercihleri ve muhalefetlerinin de dikkate alınması gerekir.

— Son değişken “kendini düzenleyici sistemler ve planlardır. Kişiler kendileri için performans hedefleri koyarlar ve bu hedefleri koyarlar ve bu hedeflere ne kadar yaklaştıkları hususunda kendilerini eleştirirler.

Trower, bu u iki modeli birleştirerek üretici sosyal beceri modeli ortaya koymaktadır. Bu kavramın temelinde dört önemli değişken vardır:

- a) (iç ve dış olayları) gözleme yeteneği,
- b) (gözlenen) performans yeteneği,
- c) Hedefler ve standartlar.
- d) Bilişsel temsiller ve mantıksal işlevler.

Trower, modelinin sosyal becerinin bilişsel bir özellik olduğunu ve kendini ayarlamamanın sosyal beceri olduğunu belirtmektedir. Hatta kendini doğrulayan kehanetler ve davranışsal doğrulamalar da kolayca modelde yerlerini bulabilirler.

Son olarak Trower üç öneride bulunmaktadır;

1. Modele dayalı ölçme çalışmalarının yapılması,
2. Sosyal beceri eğitiminin sosyal becerinin unsurlarından çok, sosyal beceri performansı üretme sürecine ağırlık vermesi,
3. Geçersiz çıkarsamalar ve olumsuz değerlendirmeleri de içerecek eğitim programlarının geliştirilmesi (akılcı, duygusal terapi ve bilişsel terapilerin bu noktadaki yararı açıktır).

Trower'ın modelinin diğer sosyal beceri anlayışlarından farkı daha geniş bir teorik platformda bulunmasıdır. Diğer modeller insan anlayışları üzerinde onun kadar teorik arka plan sağlamamaktadır.

2.2.4.3. Üç Sistem Modeli

Mc Fall, geliştirdiği modelde sosyal beceriyi “kişinin belli sosyal görevleri yeterli bir şekilde yerine getirebilmesini sağlayan özel yetenekler” olarak tanımlamıştır. Bu tanımda “yeterli bir şekilde” ifadesi sosyal yeterliği vurgulanmaktadır; başka bir deyişle standartlar ve genellenebilirlik önemli görülmektedir (Bacanlı, 2005: 33).

Mc Fall, geliştirilen sosyal beceri modellerinin iki grupta toplanabileceğini belirtmekte ve bunları özellik modeli ve molekül modeli olarak ele almaktadır. Özellik modeli daha çok kişilik özelliklerini kapsamaktadır. Bu modele göre, sosyal becerileri belirlemede dört yöntemin olduğunu belirtmiştir. Bunlar; kâğıt-kalemle kendini değerlendirme, davranışsal rol oynama, yarı doğal performansın gözlenmesi ve başkaları tarafından değerlendirilmeleridir. Moleküler model ise, kişinin daha çok özel durumları ve becerileri ile ilgili yaklaşımdır. Bu modelde sosyal becerilere özel durumlarda öğrenilen davranışlar olarak bakılmaktadır. Buna göre bireylerin bir durumda nasıl performans göstereceğini belirlemeyebilir. Bu modelde sosyal becerilerin genellenebilir ölçümlere dönüştürülmesi oldukça zordur.

Mc Fall, özellik modeli ve moleküler modeli ölçmeye yönelik yaklaşımda, bu yaklaşımı ölçülebilir ve analiz ölçütlerine dayandırmaktadır. Üç sistem yaklaşımı olarak isimlendirdiği bu yaklaşım; fizyolojik, bilişsel ve açık motor davranış sistemlerinden oluşmaktadır.

Fizyolojik beceriler algısal süreçleri ve otonom düzenleme ve kontrolleri içerir. Bu açıdan becerikli kişiler fizyolojik etkinlikleri düzenleyebilen bireyler demektir ve bu yetenek kişilerin ilişkilerinde önemli roller oynayarak başkalarının onlar hakkında izlenim ve yargılarını etkileyebilir. Bilişsel beceriler bilgi işleme açısından kavramsallaştırılmıştır ve gelen uyarıcı bilgilerinin davranışsal programlara dönüştürülmesini ifade eder. Motor beceriler ise sözel ve sözel olmayan davranışlarla ilgilidir ve eksikliklerinde önemleri daha iyi ortaya çıkar.

2.2.4.4. Kendini Ortaya Koyma Modeli

Sosyal anksiyete için geliştirilmiş olmasına rağmen, sosyal beceriler için de kullanılan ve kullanışlı olan bir diğer model, Leary ve arkadaşlarının modelidir. Schlenker ve Leary sosyal anksiyeteyi; gerçek veya hayali sosyal ortamlarda kişiler arası değerlendirmenin ön görülmesi ya da var olmasından doğana anksiyete olarak tanımlamışlardır. Bireyler sosyal olunması gereken durumların tehlikeli olduğuna yönelik otomatik varsayımlar geliştirirler. Bu durumla oluşturulan algı, kendisinden hoşlanılmayacağı, sıkıcı birisi olduğu, asla hata yapamayacak derecede mükemmel olmanın gerekliliği ve reddedilmenin kabul edilemez bir sonuç olduğu gibi yorumları güçlendirir. Bireyde sosyal anlamda kabul görebilmeye yönelik beklenti ve olumsuz duyguları kontrol edebilme becerisi bu süreçte önem kazanır. Bu durum sosyal performansı olumsuz ve yetersiz değerlendirme ve algılama eğilimi üzerinde de etkilidir. Sosyal kaygının nedenselliği içerisinde bu faktörlerin katkısı bulunmaktadır (Bacanlı, 2005: 35).

Bu yaklaşımın temelinde Goffman'ın bireylerin sosyal etkileşimlerde karşıdaki kişilerde belli izlenimler oluşturmaya çalıştıkları ve bu nedenle karşıdaki kişilerin onları değerlendirmeleriyle ilgilendikleri düşüncesine dayanmaktadır. Kendini ortaya koyma ile ilgili yeterlik beklentileri, eğilimsel (genel kendine yetirlik, benlik saygısı) ve durumsal (yeni karşılaşmalar, durumdaki belirsizlikler, yabancılar) faktörlerden etkilenir. Kendini sunma ile ilgili sonuç beklentileri de en çok çekici veya çok eleştirici kişilerin bulunmasından etkilenir ve sosyal açıdan endişeli olma eğimindeki kişilerde düşüktür.

2.2.5. Sosyal Beceri Sınıflandırılması

Sosyal becerinin sınıflandırılmasıyla ilgili birçok görüş bulunmaktadır. Bunlardan Rinn ve Markle (1979)'ın sınıflamasının dört temel kategorinin olduğu görülmektedir. Bunlar; kendini ifade etme becerileri, kendi değerini yükseltme becerileri, atılganlık ve iletişim becerileridir. Kendini ifade etme

becerileri, kişilerin toplum içinde kendi görüşlerini diğer bireylere aktarması olarak açıklanabilir. Toplum tarafından kabul gören davranışlara olumlu yaklaşılırken, toplum tarafından kabul görmeyen davranışlar desteklenmemektedir. Sosyal beceri sahibi bireyler kendi değerini yükseltme becerisi göstermektedir. Sosyal becerilerini kullanan bireyin kendine güveni artmakta ve toplum içinde söz sahibi olabilmektedir. Kendine güvenleri yüksek olan bireyler atılgan bireylerdir. Atılgan bireyler toplum içinde lider konuma gelmekte ve diğer insanları etkisi altına almaktadır. İletişim becerileri yüksek kiler kendini dahi iyi ifade edebilmekte ve toplum içinde liderliğini sürdürdüğü görülmektedir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2003: 22-23).

Eiser ve Fredericson ise, sosyal becerileri sözel, sözsüz ve motor olmak üzere üç grupta incelemiştir. Sözel içerik unsurları; uygun bir istekte bulunma, bir isteği reddetme, kompliman yapma, sözsüz unsurları; göz teması, gülümseme, sesin yüksekliği, konuşma akıcılığı ve duygusal ton, motor ve jest unsurları ise; duruş, jestler, kafa sallama ve yüz ifadeleri olarak belirtilmiştir. Goldstein ve arkadaşları, sosyal becerileri altı kategoride incelemiştir. Bunlar; başlangıç sosyal becerileri, ileri sosyal beceriler, duygularla başa çıkma becerileri, saldırganlığa alternatif beceriler, stresle başa çıkma becerileri, planlama becerileridir (Palut, 2003: 48-49).

Akkök (1996) ise sosyal becerileri altı grupta toplamaktadır. Bunlar;

1. İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri: dinleme, konuşmayı başlatma, sürdürme, teşekkür etme, kendini takdim etme, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, yönerge verme, ikna etme.
2. Grupla bir işi yürütme becerileri: başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma, sorumluluk alma, şikâyeti iletme.
3. Duygulara yönelik beceriler: kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile baş etme, olumlu duygularını ifade etme, korku ile baş etme.
4. Saldırgan davranışlarla baş etmeye yönelik beceriler: izin isteme, paylaşma, diğerlerine yardım etme, kızgınlığa uygun ifade etme ya da denetleme.

5. Stres durumlarıyla başa çıkma becerileri: başarısız olunan durumla baş etme, grup baskısıyla baş etme, yalnız bırakılma ile baş etme.

6. Problem çözme ve plan yapma becerileri: çevreden bilgi toplama, amaç oluşturma, işe yoğunlaşma.

Sosyal beceriye beş boyutta ele alabiliriz. Bunlar:

1. Paylaşma becerisi: Kendine ait olan eşyaları paylaşma, diğer insanların paylaşımına açık olma, işbirliği yaparak zorlukların üstesinden gelebilme.
2. Kontrol becerisi: Önceden belirlenmiş kurallara uyma, yaşadığı olaylar karşısında soğukkanlı olabilme eleştirilere karşı açık olma, olumlu ve olumsuz eleştiriler alma, sinirlerini kontrol edebilme.
3. Arkadaş ilişkileri: Arkadaşlık kurmada zorlanmama, arkadaşlarına değer verip karşılığında değer görme, arkadaşlarına yardım etme, arkadaşından yardım isteme, hem arkadaşlarının hem de kendi hakkını koruyabilme, arkadaşlarıyla beraber ortak etkinlikler yapabilme.
4. Okul becerisi: Öğretmeni tarafından verilen görevi yerine getirebilme, öğretmenini dinleme ve anlama, proje ve performans ödevlerine gerekli önemi ve hassasiyeti gösterme, grup çalışmalarına katılma.
5. Lider olma becerisi: İnsanlar arası ilişkilerde rahat olma, insanlarla sağlıklı bir şekilde iletişime geçebilme, insanlara karşı kendini tanıtmaya, kendini ifade edebilme, söz sahibi olma, insanları yönlendirme.

Riggio (1986) ise sosyal beceriyi altı alt boyutta açıklamıştır (Akt. Yüksel, 1997).

Bunlar;

1. Duyuşsal anlatımcılık: bireyin sözel olmayan iletişim becerilerini, özellikle duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ölçer. Bu yapı ayrıca bireyler arası etkileşimde eğilimlerin sözel olmayan anlatım yönünü ve duyuşsal durumları tam olarak ifade becerisidir. Duyuşsal anlatımcı birey, canlı ve neşelidir, bu becerileri ile diğer insanları etkileyebilirler.

2. Duyuşsal duyarlık: başkalarının sözel olmayan iletişimlerini alma ve yorumlama becerisidir. Duyuşsal yönden duyarlı olan bireyler, başka bireylerin duyuşsal imalarını doğru ve tam olarak yorumlarlar.

3. Duyuşsal kontrol: bireylerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerileridir. Bu yapı ayrıca, belli başlı duyguları yetenekle birleştirmeye ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini kapsar.
4. Sosyal anlatımcılık: sosyal anlatımcılık sözel anlatımcılığı ve bireylerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerileridir. Yani sosyal yakınlamadaki becerilerdir. Sosyal anlatımcı birey, cana yakın, sosyal ya da herhangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahiptirler.
5. Sosyal duyarlık: sosyal duyarlık başkalarının sözel iletişimlerini yorumlama becerileridir. Sosyal duyarlı bireyler, sosyal davranışlarını sergilerken sosyal normlara özen gösterirler ve ortama uygun hareket etme bilincindedirler.
6. Sosyal kontrol: sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerileridir. Sosyal kontrol becerisi gelişmiş bireyler, herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden, kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca uyum sağlayabilen bireylerdir.

2.2.6 Sosyal Beceri Yetersizlikleri

Başarılı çocuklar iyi aile ilişkileri içerisinde yetişmiş çocuklardır. Aile içerisindeki olumlu ilişkilerin bireylerin mutlu olmasını ve paylaşımına açık olmasına olanak sağlamaktadır. Aile sevgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar da bir takım davranış bozuklukları olabilmektedir. Aile sevgisini alamayan çocuk; içine kapanık, çekinik ya da saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Kendisi de çevresine karşı sevgisini yaymada zorlanarak uyum problemleri yaşayabilmektedir. Sosyal beceri yetersizliğinde sergilemesi gereken davranışları sergileyemeyen birey, uygunsuz tepkiler vermektedir. Kişilere yeterli imkân ve fırsat verilmemesi de sosyal beceri yetersizliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuklar bir sosyal beceriyi çeşitli nedenlerle öğrenmemiş olabilirler. Bunlardan biri, çocuğun bir beceriyi, davranışı göstermekten korkması ya da kaygı duyarak yapmaması olabilir (Akkök, 1999: 21). Literatüre bakıldığında, sosyal beceri yetersizliğinin iki şekilde olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi; bireylerin çeşitli sosyal becerilere sahip olmadıkları, ikincisi ise; sahip oldukları halde becerileri uygun ortam ya da durumlarda kullanamadıkları şeklindedir (Avcioğlu, 2005: 14).

Okul sürecinde de sosyal becerisi zayıf olan ya da eksik olan öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrenciler akranları tarafından dışlanmakta ve arkadaş olarak kabul edilmemektedir. Sınıf ortamında öğrenme gücünü çeken, özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler de sosyal becerilerinde eksiklikler görülmektedir. Bu öğrencilerin akademik başarıları da düşük olmaktadır. Birey bir beceriyi daha önce hiç sergileyememişse, yani uygun durum ve ortamda hiç kullanamıyorsa beceriyi kazanamamış olduğu düşünülebilir. Bu durumda birey uygun sosyal davranış kavramından yoksun olabilir. Bireyler, muhtemelen becerilere sahip olmalarına rağmen, bu becerileri, uygun durumlarda ve ortamlarda ortaya koyamamaları sonucunda becerilerden yoksun olarak görülebilirler.

Bireyin repertuarında sosyal beceriler olmasına rağmen, bu becerileri duygusal tepkilerindeki artış nedeniyle sergilemede zorluk çektiği zaman, bu yetersizlikten söz edilebilir. Birey beceriyi nasıl sergileyeceğini öğrenmiştir. Ancak birey sosyal beceriyi sergilerken duygusal tepkilerindeki artış nedeniyle becerinin bazı kritik alt basamaklarını atlar. Örneğin, birey başka kişiyle konuşmayı başlatır, ancak sürdürülemez. Göz ilişkisi kurma, uygun bir şekilde yaklaşma gibi bu becerinin alt basamaklarını gerçekleştirilemez. Kısaca yetersizlik, becerinin birey tarafından bilinmesine rağmen, beceriyi oluşturan alt basamakların sergilenememesi durumudur (Avcioğlu, 2005: 14). Zayıf sosyal beceriye sahip bireyler birçok ruhsal sorun yaşar. Bu da insanlarla sorunlu ilişkiler yaşamalarına neden olur. Bunlar psikososyal sorunlar olarak adlandırılır. Psikososyal sorunlar sosyal becerilerle ilişkilendirilerek geniş bir alanı içine almaktadır.

Gresham (1988), sosyal beceri yetersizliklerini dört grup içinde sınıflandırmıştır. Bunlar;

- Beceri yetersizliği,
- Performans yetersizliği,
- Kendini kontrol yetersizliği ve
- Beceriye ortaya koyma yetersizliğidir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2005: 23).

2.2.6.1. Beceri Yetersizliği

Bandura'nın kazanım ya da öğrenme eksikliği olarak belirttiği durumdur. Bireyin beceri yetersizliğini belirlemek için bireyin daha önce o beceriyi kullanıp kullanmadığının araştırılması gerekmektedir. Eğer birey beceriyi daha önce hiç kullanmamışsa ya da hiç kullanmıyorsa bireyin beceriyi kazanmadığı sonucuna varılabilir. Örneğin bir çocuk yaşitlarıyla nasıl işbirliği yapacağını bilmiyorsa, birlikte oynayamıyorsa, bu davranış çocuğun repertuarında yoktur. Çocuk, öğrenmediği davranışlarda başarı gösteremez. Bilgi azlığı, yetersiz uygulama ya da geribildirim verme, toplum yanlısı davranışların uygulanması ve davranışların pekiştirilmesinin azlığı, toplum yanlısı davranışların uygulanmasının engellenmesinin azlığı, toplum yanlısı davranışların uygulanmasının engellenmesi ya da bütün kazanımlarında sorulu davranışların varlığı, sosyal beceri yokluğuna katkı sağlar (Avcioğlu, 2005: 39).

Bireyin kullanması gereken davranışları uygulamıyorsa ya da hiç öğrenmemişse karşımıza beceri yetersizliği olarak çıkmaktadır. Birey öğrenmediği davranışın yabancıdır.

2.2.6.2. Performans Yetersizliği

Performans yetersizliği olan birey bir beceriyi nasıl yapacağını bilir, bu beceri bireyin repertuarında vardır, ancak birey bu beceriyi yeterli sıklıkta ve uygun zamanlarda kullanmayabilir. Bir becerinin performans yetersizliği olup olmadığına karar verebilmek için bireyi gözlemlemek gerekmektedir. Eğer

birey bir beceriyi bir ortamda sergilemiyor, ancak diğerk bir ortamda kullanıyorsa ya da bireyin daha önceden o beceriyi sergilediği gözlenmişse, bu performans yetersizliği olarak kabul edilir. Örneğin, öğrenci gerekli durumlarda yardım istemeyi biliyor, ancak yaşlılarından istemiyorsa; bu beceriyi kazanmış olduğu ancak, her ortamda kullanamadığı söylenebilir.

Performans yetersizliği, bireyin var olan sosyal becerisini kullanmaya ilişkin motivasyon eksikliğinden ya da o beceriyi ortaya koymak için gereken ortamlarla karşılaşma fırsatı bulamamasından ileri gelebilir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2005: 24).

Bireyin repertuarında kazanılmış olan sosyal becerilerin bulunduğu, ancak bu becerileri duygusal tepkilerindeki artış nedeniyle sergilemede güçlük çektiği zaman bu yetersizlikten söz edilebilir. Çocuk beceriyi nasıl sergileyeceğini öğrenmiştir ancak birey sosyal beceriyi sergilerken duygusal tepkilerindeki artış nedeniyle becerinin bazı kritik alt basamaklarını atlar.

Örneğin, çocuk bir başka kişiyle konuşmayı başlatır, ancak sürdürmez. Göz kontağı kurma, uygun şekilde yaklaşma gibi bu becerinin alt basamaklarını gerçekleştiremez. Kısaca, bu durum becerinin öğrenci tarafından bilinmesine rağmen, beceriyi oluşturan alt basamakların birey tarafından yerine getirilememesidir.

2.2.6.3. Kendini Kontrol Yetersizliği

Bazı çocuklar özellikle fobilerinden dolayı uygun davranışları sergileyememektedirler. Kendini kontrol edemeyenler toplumda sürekli çekinik davranışlar sergilerler. Birey duygusal tepkilerindeki artış yüzünden herhangi bir sosyal beceriyi öğrenemeyebilir. Kaygı gibi yoğun duygusal tepkiler bireyin beceri öğrenmesini engeller. Örneğin, kaygı düzeyi yüksek bir öğrenci akranları arasında bulunmaktan kaçınır. Sosyal ortamlardan kaçınması onun var olan kaygı düzeyinin daha çok artmasına neden olur. Akranları tarafından reddedilen bireylerin çeşitli sosyal ortamlara girmeleri sınırlanmakta, sosyal ortamlarda gözlem yapma ve model alma fırsatı

bulamayan bireylerin sosyal beceri yetersizliği söz konusu olmaktadır (Çiftçi, 2005: 25).

Kendini kontrol edemeyen bireyler toplum karşısına çıkmaktan çekinmektedir. Bu durum bireyde kaygıyı artırmakta, toplum tarafından dışlanmasına sebep olmakta, beklenen sosyal becerileri sergileyemediği için karşımıza sosyal beceri yetersizliği olarak çıkmaktadır.

2.2.6.4. Beceriye Ortaya Koymada Yetersizlik

Bazı durumlarda, sosyal beceri eksikliği, o beceriyi sosyal ortamlarda nasıl göstereceğini bilememekten kaynaklanabilmektedir. Aslında sosyal beceri yetenekleri vardır, ancak bu becerileri duygusal tepkilerdeki artış nedeniyle sergilemede güçlük çekildiği zaman bu yetersizlikten söz edilebilir. Çocuk beceriyi nasıl sergileyeceğini öğrenmiştir, ancak birey sosyal beceriyi sergilerken duygusal tepkilerindeki artış nedeniyle becerinin bazı kritik alt basamaklarını atlar. Örneğin, çocuk bir başka kişiyle konuşmayı başlatır, ancak sürdüremez. Göz teması kurma, uygun bir şekilde yaklaşma gibi bu becerinin alt basamaklarını gerçekleştirmez. Kısaca, bu durum becerinin öğrenci tarafından bilinmesine rağmen, beceriyi oluşturan alt basamakların birey tarafından yerine getirilememesidir. Kendini kontrol beceri yetersizliğinde birey duygularındaki fazlalık nedeniyle bir beceriyi öğrenemezken, burada birey öğrendiği sosyal beceriyi duygularındaki fazlalık nedeniyle istenilir düzeyde gerçekleştirmez (Çiftçi, 2005: 24).

Sosyal beceri eksikliği; çocukluk, ergenlik safhalarından sonra yetişkinlikte de etkilerini sürdürmektedir. Sosyal becerileri yetersiz olan bireyler toplum ve çevre tarafından dışlandığı için yalnız kalmakta yalnız kalan bireyler de yalnızlığını kötü alışkanlıklar edinerek tatmin olmaktadır.

2.2.7. Sosyal Beceri İle İlgili Yapılan Araştırmalar

(Sarı, 2007) çalışmasında, anasınıfına devam eden 5–6 yaş grubu öğrencilerin annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemi, devlet okullarından 370 çocuk ve anneleri, özel okullardan ise 330 çocuk ve anneleri tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilerek oluşturulmuştur. Çalışmada, ailenin ve çocukların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla “Genel Bilgi Formu”, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (PARI)” ve çocukların sosyal uyumlarını belirlemek için “Sosyal Uyum Ölçeği” kullanılmıştır. Sosyal Uyum Ölçeği, 2005 yılında Ömeroğlu ve Kandır tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ve sınırlı sosyal uyum olmak üzere 3 alt boyut ve 32 sorudan oluşmaktadır. Güvenilirlik ve geçerlik çalışması Ömeroğlu ve Kandır tarafından yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal uyum alt boyutunun annenin ve babanın yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği, sosyal uyumsuzluk boyutunun okul türü ve yaş grubuna göre anlamlı farklılık gösterdiği, sınırlı sosyal uyum alt boyutunun ise annenin eğitim durumu, okul türü ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır.

(Kapkıran, İvrendi ve Adak, 2006) Okul öncesi çocuklarda sosyal becerileri bazı demografik değişkenler açısından incelemiştir. Çalışmada veri toplamak aracı olarak, farklı sosyal beceri ölçeklerinden yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bir anaokuluna devam eden 196’sı kız, 147’si erkek toplam 343 öğrenciden oluşmuştur. Sosyal Beceri Ölçeği, yaşları 4–6 arasında değişen 343 öğrencinin öğretmenlerince doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, 4 yaşındaki öğrencilerin 5–6 yaşındaki öğrencilerden daha düşük sosyal becerilere sahip oldukları ve Hoon’un bulgularının aksine, kız çocuklarının erkeklerden daha düşük uyum puanına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, ilk kez okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların daha önce okul öncesi

kurumuna giden çocuklara göre daha düşük sosyal beceri puanına sahip oldukları saptanmıştır.

(Esaspehlivan, 2006) Okul öncesi eğitim almış ve okulöncesi eğitim almamış 78 aylık ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluk düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili 6 ilçesinde bulunan resmi ve özel ilköğretim birinci sınıfına devam eden okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitim almamış 300 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği”nin Gelişim Formu ve Uygulama Formu” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre okula hazır oluş düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Başka bir sosyal beceri müdahale programıyla, çocukların sosyal ve duygusal yeterliliklerini geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu program, çocukların daha az yetişkin müdahalesine ihtiyaç duymalarına, daha az saldırgan olmalarına ve kızların daha fazla işbirliğine yönelmelerine yol açmıştır. Mcclelland, Morrison ve Holmes (2004), anaokuluna devam eden 540 çocuk üzerinde yaptıkları araştırmada sosyal beceri düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür (Akt. Dermez, 2008).

(Dinç ve Gültekin, 2003) Okul öncesi eğitimin, çocuğun sosyal gelişimine etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Eskişehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim’e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4- 5 yaş grubu 162 çocuk ve öğretmenleri oluşturmuştur. “Davranış Derecelendirme Ölçeği” ile belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin, çocukların sosyal gelişimleri hakkında görüşleri de alınmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim alan 4–5 yaş çocuklarının sosyal gelişim düzeylerinin ortanın üstünde gelişmiş olduğu ortaya çıkmıştır.

(Uğur, 1998) Okul öncesi eğitimin sosyalleşme üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmasında özel ve devlet okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi eğitim almış ve okul öncesi eğitim almamış 3 grupta çalışmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak sosyometri tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okulöncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre sosyalleşmede daha başarılı oldukları

ve sosyalleşmede özel okulların devlet okullarına göre daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

(Gürşimşek, Girgin ve Harmanlı, 2001) Erken çocukluk döneminde ailenin çocuk yetiştirme tutumu ile eğitime katılımının çocukların psiko-sosyal gelişimine etkisini incelemiştir. Sonucunda ailenin eğitime katılımı ile çocukların psiko-sosyal gelişimi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

(Yüksel, 1997) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisi incelenmiştir. Araştırma 33 deney ve 33 kontrol grubunda 66 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere 9 haftalık sosyal beceri eğitimi verilmiştir. Araştırmacı tarafından Türkçe'ye uyarlanan Riggio'nun (1986, 1989) Sosyal Beceri Envanteri ile ölçülmüştür. Elde edilen bulgular sosyal beceri eğitiminin, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Gresham ve diğerleri (1996) "Sosyal Yeterlilikle İlgili Öğretmen Yargıları" konulu çalışmalarında düşük akademik başarı gösteren ve öğrenme güçlüğü çeken 7-12 yaş çocuk üzerinde araştırma yapmışlardır (Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu, 2005), 41 ölçek kullanılarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Sosyal becerileri ölçmek için her öğrenci için öğretmenleri tarafından SBDS öğretmen formu doldurulmuştur. Alınan grup puanlarına göre işbirliği, atılganlık ve öz-kontrol beceri alanları ve sosyal beceriler, problem davranışları ve akademik uyum ölçekleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

(Özabacı, 2006) Yaptığı araştırmada ebeveynlerin sahip olduğu değişik demografik özellikleri ile sosyal beceri düzeylerinin çocukların sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Sosyal beceri düzeylerini ölçmek için çocuklar için ayrı anne ve babalar için ayrı iki ayrı ölçme aracı kullanılmıştır. Ebeveynlerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek için (Yüksel, 1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olana "Sosyal Beceri Envanteri" ile ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin bazı temel sosyal beceriler yönünden gelişimini ölçen "Sosyal Beceri Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, çocukların sosyal beceri düzeyi ile

ebeveynlerin sosyal beceri (kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşlarca kabul görme, aile fertleri ve diğer bireylerce kabul görme, sosyal bağımsızlık, destekleyici sosyal çevre) düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

2.2.8. 4+4+4 Eğitim Sistemi ve 5-7 Yaş Grubu Öğrenciler

6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 11.04.2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı ilişkin olarak, “12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamaları” düzenleyen, 2012/20 sayılı Genelge’de belirtildiği üzere; zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve bazı yeni uygulamalar gündeme getirilmiştir.

Yeni uygulamaların daha etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, sözü edilen yasayla getirilen düzenlemelere göre; (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü, 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar)

— Zorunlu eğitim ilkokulu 4 yıl, ortaokulu 4 yıl ve liseyi de 4 yıl okuyarak lise diploması alma hakkı öğrenciye tanımaktadır. Öğrenciler ilkokulu 4 yıl 1.2.3.4. sınıfları kapsayarak, ortaokulu 4 yıl 5.6.7.8. sınıfları kapsayarak, liseyi 4 yıl 9.10.11.12. sınıfları kapsayarak 12 yıllık zorunlu eğitimi bitirmektedirler.

— İlköğretim ya da ilköğretim kurumlarına ilkokul ya da ortaokul denilecektir. Liselere ise ortaöğretim veya ortaöğretim kurumları denilmeye devam edilecektir.

— Veliler, okul yönetimleri ve mülki amirler ilköğretim öğrencilerinde olduğu gibi ortaöğretim öğrencilerinin de okula devamını sağlamakla yükümlüdürler.

— 2012–2013 eğitim ve öğretim yılında Eylül ayı içinde 66 ayını tamamlayan çocuklar; ilkokul 1.sınıf öğrencisi olarak Milli Eğitim Bakanlığı E-Okul sistemine, çocuğun ismi ilkokul 1.sınıf öğrencisi olarak düşmektedir. Öğrenci velileri bakanlığın sitesine çocuklarının T.C. Kimlik numaralarını

girerek hangi okulda eğitim göreceklerini öğrenebilmektedir. Bakanlık, adrese dayalı kayıt sistemi üzerinden çocuğunun hangi okulda okuyacağına öğrenci velisine duyurmaktadır.

— 60–66 ay arasındaki çocukların velileri ise gelişim yönünden hazır olmayan çocukları için anasınıfı eğitimine çocuklarını yönlendirebileceklerdir.

— 2013 yılı sonuna kadar 48-60 ay arası çocuklar için %100 okullaşma hedefi devam etmektedir.

— Okulöncesi eğitim için Eylül ayı itibariyle 37–66 ay içerisindeki çocuklar anaokulunda veya uygulama sınıfında, 48–66 ay içindeki çocuklar ise okulların anasınıflarında eğitim alma hakkı bulunmaktadır.

— İlgili kanunla 4 yıllık eğitim veren ilkokul; 1.2.3.4. sınıflarda okuyan öğrencilerin gidebileceği eğitim kurumudur. 4 yıllık eğitim veren ortaokul; 5.6.7.8. sınıf öğrencilerin eğitim alacakları kurumdur. 4 yıllık eğitim veren lise; 9.10.11.12. sınıf öğrencilerin eğitim alacağı kurumdur. Lise diplomasını 12. sınıfı bitiren öğrenciler alabilmektedir. 12 yıllık zorunlu eğitimi bitiremeyen öğrenciler alabilmektedir. 12 yıllık zorunlu eğitimi bitiremeyen hiçbir öğrenci mezuniyet belgesi alamayacaktır.

Yürürlüğe giren bu kanunun en önemli amaçlarından biri demokratik bir eğitim sistemi ve arzusudur. Eğitim sisteminin değişik kademelerinde oluşturulacak derslerin seçimiyle öğrencilerin ve tüm vatandaşların eğitimden beklentileri, kültürel ve sosyal taleplerinin karşılanması düşünülmüştür (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 12 Yıl Zorunlu Eğitim, Sorular ve Cevaplar).

Bu düzenlemenin amacı eğitim kademelerinin oluşturulmasıdır. Öğrenci 4 yıl ilkokul okuyup 4 yıl ortaokul ve en son 4 yıl lise okuyarak diploma almaya hak kazanarak zorunlu eğitimi bitirmesi amaçlanmıştır. Bireylerin akademik başarılarına göre yetenekleri doğrultusunda tercihli liseleri ya da meslek liselerini okuma imkânına sahip olmaktadır.

Yapılan bu değişiklik ile 60 ayını dolduran çocuk ilkokul 1.sınıfa başlayabilmektedir. Bu kanun Eylül ayı ile okula başlayacağı sene çocuk 60 ayını doldurmuş ise ilkokul 1.sınıfa başlamalarına olanak tanımıştır. Dünya genelinde de erken yaşta okula başlama imkânı öğrencilere sunulmaktadır. 5

yaşını dolduran çocuk ilkokul 1.sınıf öğrencisi olarak ilkokul sıralarına oturmayı hak etmektedir.

Yapılan bu değişikliklerle, şimdiye kadar sürdürülen 8 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitim yerini, 12 yıl olarak 4+4+4 şeklinde zorunlu olarak 3 bölüme ayrılarak öğrencilerin liseden mezun olmaları planlanmaktadır. İlk 4 yılı oluşturan ilkokul 1.2.3.4. sınıf öğrencileri, ikinci 4 yılı oluşturan ortaokul 5.6.7.8. sınıf öğrencileri, üçüncü 4 yılı oluşturan lise de 9.10.11.12. sınıfı okuyarak akabinde lise diploması alma hakkını bireye tanımaktadır.

Yeni sistemde, 2012–2013 öğretim yılında Eylül ayı ile 5 yaşını tamamlayacak olan çocuklar 1.sınıfa başlayarak ilkokul öğrencisi olarak kayıtlı olacaklardır. Aynı okulda ilköğretim 5,6 ve 7. sınıflarda okuyan çocuklarımız ise yine aynı ilköğretim okullarında kademeli geçiş olacağından kendi okullarında eğitim görmeye devam edeceklerdir. Liseye kayıtlarını yaptıran 9. sınıf öğrencileri ortaöğretim kurumlarında eğitim-öğretim hayatlarına devam edeceklerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı, müfredat programında yeniden düzenlemeye gideceği bakanlık tarafından bildirilmektedir. Değişecek olan müfredat, ilkokul 1.sınıf ve anasınıfı öğrencileri için temel teşkil etmektedir.

Yeni eğitim sistemi ile çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak okullar ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Son 4 yıl akademik başarı, yetenek ve mesleki eğitimin kazandırılması hedef edinen zaman dilimidir.

Okul öncesi eğitim almak isteyen çocuklar; Eylül 2012 tarihi ile 37–66 ay arasındakiler anaokulunda ya da uygulama sınıflarında, 48–66 ay arasındaki çocukların ise okulların ana sınıflarında okul öncesi eğitim almaları sağlanacaktır.

Türk Milli Eğitim sisteminin iki temel yasası olan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda önceki düzenlemeye göre bir farklılık yapılmamış, sadece iki yasa arasında paralellik sağlanmıştır.

Her iki yasada da aynı şekilde düzenlenen “5 yaşını o yılın Eylül ayı sonunda dolduran öğrenciler ilkokula başlar” hükmü gereğince, 2012–2013

öğretim yılından itibaren 30 Eylül 2012 itibarıyla 66 ayını dolduran çocukların kayıtları zorunlu olarak Milli Eğitim Bakanlığı E-okul sistemine düşerek ilkokul 1.sınıfa kayıt yaptırmasına karar verilmiştir.

Artan öğrenci sayısının yanı sıra, okulların fiziksel koşulları okula başlaması zorunlu olan 66 aylık çocuklar ve velilerinin talebiyle okula başlayacak olan 60-65 aylık çocuklar için uygun bir ortam sunmuyor. Okul binalarında çeşitli tadilat çalışmaları ve hazırlıklar yapıldı, ancak ERG'nin iletişime geçtiği öğretmen ve idarecilerin görüşleri, bu kadar kısıtlı bir sürede tüm okul binalarında merdivenlerin, lavaboların, sıraların vb. bu yaştaki çocukların fiziksel koşullarına uygun hale getirilmemiş olduğu yönündeydi. 1. sınıf öğrencilerinin okulla tanıştığı ilk hafta boyunca basına yansıyan haberler de, okulların artan öğrenci sayısı ile baş etmekte zorlandıklarını, tüm okulların küçük yaştaki öğrenciler için gerekli hazırlıkları yapamamış olduklarını gösteriyor. Fiziksel mekânların elverişsizliği, eğitimin kalitesi kadar çocukların güvenliği açısından da tehlike oluşturuyor (Eğitim Reformu Girişimi, ERG, 2012).

Eğitimciler, beş yaşında okula başlayacak çocukların okul öncesi eğitimi almadan birinci sınıfa başlamaları ile beraber çocukların psikomotor becerileri yetersiz olduğu, duygusal ve sosyal gelişimi birinci sınıfa başlayacak düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum çocuklarda beceri eksikliği olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuklardaki sosyal beceri eksikliği akademik başarısı da olumsuz yönde etkilemektedir. Okullarda sınıfların kalabalık olması bu konuda yaşanılacak sorunlara temel teşkil etmektedir.

Kanun teklifinde yer almasa da, ilköğretime başlama yaşının neden en az 6 yaş (72 ay) olması gerektiği konusunda bilimsel verilere dayalı bazı açıklamalar da getirilmektedir. Buna göre; (İlköğretim ve Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması, ODTÜ Eğitim Fakültesi Görüşü)

— Çocukta belleği, öğrenme amacıyla etkili kullanma, mantıklı düşünme, yorum, bir işi başından sonuna gerçekleştirebilme yetileri altı yıldan sonra gerçekleşir.

— Özbakım becerileri açısından 60. ayını dolduran çocukların eksik oldukları ve desteklenmeleri gereken yerler vardır. Örneğin, tuvalet gereksinimini tek başına karşılamada sıkıntı yaşayabilir, yemek yerken desteğe ihtiyaç duyabilirler. Sınıf öğretmenleri daha kalabalık olan ilköğretim sınıflarında bu ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalabilirler.

— 5 yaş çocuğu hayal ve gerçeği ayırmakta sıkıntı çekebilir. Bu nedenle “somut işlemler” yapmayı gerektiren birinci sınıf çalışmalarında sorunlar yaşayabilir.

— 1.sınıf ortamı, 60 ayını dolduran çocukların gelişimlerini ve öğrenmelerini destekleyecek bir ortam olarak kabul edilemez. Çünkü bu yaş grubundaki çocuklar pasif bir öğrenme modelinden ziyade aktif olarak kendi öğrenmelerini yönlendirmelidir. Bu çocuklar oyun ve projeler yardımı ile en iyi düzeyde öğrenirler.

— Fiziksel olarak ilköğretim programına hazır değildirler. Bu yaş aralığındaki çocukların özellikle küçük kas gelişimleri ilköğretim programı tarafından belirlenen çalışmalar için yetersiz olabilir. Yedi yaşındaki çocukların bile el yazısı konusunda zorlandıkları düşünüldüğünde, 60 ayını dolduran çocukların yazma konusunda ciddi sorunlar yaşayacakları aşikârdır.

— Sosyal ve duygusal olarak bu yaş aralığındaki çocuklar ilköğretim kurallarını yerine getirmede zorlanacaklardır. Dikkat süreleri bir ders süresi boyunca dersi takip etme ve oturma gibi gereklilikleri yerine getirmek için uygun değildir. Duygusal olarak yakın yetişkin ilgisine ihtiyaç duyarlar ve sosyal kural ve normları oyunları içerisinde deneyimleyerek içselleştirmeye çalışırlar.

— Altı yaş öncesi çocuğun beynindeki bilişsel yapılar okul temelli akademik öğrenme için henüz gelişmiş değildir.

— Altı yaş öncesi dönemde dikkat süresi kısa olduğu için okullardaki 40 dakikalık derslerde bu çocukların oturmaları ve dikkatlerini derse vermeleri mümkün değildir.

Bu nedenle, çocukların dikkat dağınıklığı, disiplinsizlik, dinleme bozukluğu gibi etiketlendirmelere uğramaları ve bu durumun sonraki eğitim yaşantılarını etkileme olasılığı da bulunmaktadır. İlköğretime başlama yaşının belirlenmesi konusunda çocuğun zihinsel gelişimi yanında fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimini de dikkate almak gerekmektedir. Zihinsel olarak gelişmiş olmanın yanında sosyal yönden kendini ifade edebilmesi, diğer çocuklarla üretken ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, gerektiğinde bir takımın parçası olabilmesi, gerektiğinde liderlik yapabilmesi ve haklarını koruyabilmesi gerekmektedir.

Altı yaşından önce çocukların okumayı öğrenmeleri, çocukların; zihinsel, fiziksel, sosyal ve psikolojik yeterlilikte olduğu anlamına gelmemektedir. Erken yaşta okula başlayan çocuklar okulda uyum problemi yaşadığı öğretmenleri tarafından ifade edilmekte, eğitimcilerin birçoğu okula başlama yaşının altı olarak devam etmesi kanaatindedir.

4+4+4 Eğitim Sistemine (Eğitim – Sen, 2013) görüşü şu şekildedir;

— 72 ay öncesi çocukların okula alışamadıkları, ağladıkları, algılama güçlüğü çektikleri, kurallara uymadıkları, sorumluluk taşıyamadıkları, 40 dakikalık ders saatine dayanamadıkları, sürekli olarak; “Kaç ders kaldı?”, “Anemi çağırın!”, “Ben eve gitmek istiyorum!”, “Hastayım!”, “Dişim ağrıyor!”, “Anneme telefon et!”, “Uykum var!” vb. şekillerde isteklerde ve şikâyetle buldukları görülmüştür. Bu nedenle diğer öğrencilerin öğrenme isteklerini de olumsuz yönde etkilemeleri, sürekli akıllarının oyunda olması ve bu sebeplerle okulu ve öğretmeni sevmemeleri söz konusu olmuştur.

— Veliler uzun süre sınıflarda, okul bahçelerinde çocuklarıyla beraber olmak durumunda kalmış ve bu süreçten yıpranarak çıkmışlardır.

— Okula mamasıyla gelen, sınıf arkadaşına “ağabey” diye seslenen, tuvalet alışkanlıklarında aksaklıklar yaşayan, kas gelişimindeki yetersizlik nedeniyle kalem tutma ve benzer motor becerilerde sorun yaşayan, yoğun tempo ve ders saatleri nedeniyle sınıflarda uyuya kalan öğrenciler olduğu bildirilmiştir.

— Öğrencilerin kimilerinin aileleri olmadan tuvalet ve yemek ihtiyaçlarını karşılayamaması ve öğretmenin de yardımını reddetmesi söz konusudur. Ailelerin okul bahçesinde ya da telefon başında okula yardıma gelmek üzere bekleyişte olduğu belirtilmiştir.

— Çocukların temizlik, tuvalet ve beslenme becerileri yönünden yeterince gelişmemiş olması aileleri de telaşlandırmıştır. Aileler çocuklarından ayrılmakta zorluk yaşamaktadır.

— 60-66 ay arası çocuklarda öz bakım ihtiyaçlarını giderme sorunları öncelikli sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Bazı öğrencilerde tuvaletini tutamama rastgele yerlere çişini ve kakasını yapma, altına kaçırma gibi örneklerle özellikle okulun ilk zamanlarında karşılaşmıştır.

— Birinci sınıfa başlayan öğrencilerin bir kısmında beslenme ve öz bakım becerileri sorunları halen yaşanmaya devam etmektedir.

İlköğretime başlama yaşının bir yıl erkene alınmasını öğretmen yeterliliği ve öğretim programları açısından da değerlendirmek gerekmektedir. 60 ayını doldurmuş çocukların ilköğretime başlatılmaları mevcut öğretmen yetiştirme programları ile çalışmaktadır. Okulöncesi öğretmenliği lisans eğitiminde öğretmen adayları okuma-yazma öğretimine yönelik eğitim almamaktadırlar. Benzer şekilde, 5 yaşını dolduran çocuklara eğitim vermesi planlanan sınıf öğretmenleri de tamamen farklı eğitim anlayışı ile düzenlenen lisans programlarından diplomalarını almaktadırlar. Örneğin; sınıf öğretmenliği programında oyun, yaratıcılık gibi önemli dersler yoktur. Bir diğer deyişle, 6 yaşında 1.sınıfta okuyan bir çocuğa öğretmenlik yapmak için ne okulöncesi öğretmenin ne de sınıf öğretmenin donanımı yeterli değildir (Odabaşı, 2013).

Çakmaklı, çocuğun okula başladığı yılları “İkinci Bunalım Dönemi” olarak adlandırmakta ve bireyin sosyal benliğini keşfetmesinin 6–8 yaşlarında olduğunu belirtmektedir (Çakmaklı, 1991: 119-120). Bu dönemde çocuğun sosyal benliğini keşfettiğini belirtilerek, sosyal bir varlık olarak toplum içerisinde yerini alma buhranını atlattırma aileye ve en önemlisi de öğretmenlere çok büyük görev düştüğü belirtilmektedir. Evdeki annenin görevini öğretmen, kardeşlerin görevini de artık arkadaşlar almıştır.

İlkokul birinci sınıf hem okul başarısı açısından hem de sosyal beceriler açısından önemli olan zaman dilimidir. Okula başlanılan ilk yıl çocukların sadece akademik başarıları değil aynı zamanda iletişime geçme, paylaşma, okul kültürüne uyum becerileri de çocuğun sosyal ve psikolojik hayatı için önem arz etmektedir.

Çocuk için okula başlama; fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal uyum gerektiren zorlu bir süreci belirtmektedir. Okula başlama, çocukluk yıllarında yaşanan en köklü ortam değişikliği olmakta ve bu değişiklik çocuğun gelecekteki başarısı için kritik bir önem taşımaktadır. Çocukların okulun ilk zamanlarında sosyal ve davranışsal sorun yaşamaları okul yaşamı boyunca sürebilen birtakım sorunlara zemin hazırlamaktadır.

Okula uyum, çocuğun yeni çevrenin taleplerine karşı gösterdiği sosyal, davranışsal ve akademik tepki becerilerine bağlı geniş kapsamlı bir terimdir. Sosyal ve bilişsel becerilerde yaşanan zorluklar ve sorunlu davranışların varlığı genellikle çocukların okula uyumuna olumsuz etki eder. Okula uyum, akademik ve sosyal beceri ile düzenleme becerilerini içeren bir kavram olarak kuramsallaştırılmıştır. Çocuk için yeni okula başlangıçla ilk haftalar kurallara uymada, sosyal ilişki kurmada, duygu ve davranışları denetlemede kritik bir öneme sahiptir.

Çocuklar geçmiş sosyal, duygusal yaşantılarına ve okul öncesi deneyimlerine göre bu süreçte başarılı veya başarısız olabilirler. Bazı çocuklar bu dönemde ağlama, bağırma, öfke nöbetleri, okula gitmeyi reddetme gibi davranışsal sorunlar ilişki yoksunluğu, etkinliklere katılamama gibi sosyal sorunlar, kuralları kabul etmeme gibi düzene uyum sorunları

yaşayabilirler. Bu sorunların bu süreçte belirlenmesi uyumu kolaylaştırıcı tedbirler alabilmek için gerekli ön bilgiyi sağlayacaktır.

İlköğretime başlama, çocuğun değişen yeni çevresi ile önemli bir dönüm noktası olmaktadır. Eğer çocuk okul öncesi eğitim almamışsa ve yeterli sosyal ortaya çıkmaktadır. Çocukların ilköğretime hazırlık konusunda sosyal hazır olma ve entelektüel hazır olma konusunun öğretmenler ve aileler tarafından üstünde durulması gereken bir konu olduğu da ifade edilmektedir (Sarp, 1995: 145-146). Özellikle çocukların evden ve alıştıkları çevreden uzakta yeni bir grupta bulunma ve aileleri dışındaki yetişkinlerin otoritesini kabul etme yönündeki olumlu deneyimlerinin, yaşlılarıyla ilk defa zaman geçirmek gibi sosyal olgunluk bakımından önemli beceriler ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, çocuklar okulda karşılaştıkları yaşlıları ve yetişkinler ile sınıf içi entelektüel hazırlık olarak da üstünde durulması gerekmektedir.

Bugün, dünya ülkelerinde okula başlama yaşı ve özellikleri değişiklik göstermektedir. Almanya'da zorunlu okula başlama yaşı 6'dır. Bu yaştan önceki eğitimde gönüllülük esastır. Değişik kurum çeşitleriyle, çocuğun toplumun sorumlu bir üyesi olarak gelişmesine yardım etme amaçlanmaktadır. Alman anaokulları, ailenin sunduğu eğitim ve yetiştirme çabasını tamamlamayı da amaçlar, hem bilgi edinmeyi hem de duygusal gelişmeyi de vurgular. Okulöncesi eğitim kurumları, 3-5 yaş arasındaki çocuklara içinde buldukları yaş ve gereksinimlere uygun anaokullarının eğitsel, sosyal görevlerine bağlı olarak hizmet sunulmasını, özellikle bütün 5 yaş çocuklarına ilkokula geçişlerini kolaylaştıracak pedagojik teşviklerin aile, okul ve sosyal kurumlarla işbirliğinin, anaokullarının bütün çocuklara hizmet götürebilmesi için bölgesel anaokullarının yeterli derecede sağlanmasına önem vermektedir (Dere ve Poyraz, 2001: 160).

Gelişmiş birçok ülkede okula başlama yaşı beş yaş sekiz yaş arası değişse de genelde altı, yedi yaşını doldurmuş çocuklar okula başlamaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda okula başlama yaşı 5,9 ile 6,3 arasında olması sosyal beceriler ve akademik başarı açısından en iyi sonucu vereceği düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada sosyal bilimlerde kullanılan genel tarama modeli seçilmiştir. Tarama modellerinden biri olan genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup örnek üzerinde yapılan tarama şeklidir (Karasar, 1998:77). Araştırmada 15 sorudan oluşan görüşme soruları kullanılmıştır. 2012/2013 eğitim öğretim yılında 1.sınıf okutan sınıf öğretmenleriyle görüşülerek öğrencilerin yıl içerisindeki sosyal becerinin değerlendirilmesi istenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmede öğretmenlerin yıl içerisinde karşılaştıkları sorunları ve güçlükleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

2012–2013 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Güngören 75. Yıl İlkokulu, Güneşlitepe İlkokulu ve Şehitler İlkokulu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise ilkokulda görev yapan birinci sınıf öğretmenleri olarak belirlenmiştir. Araştırma yapılan okullarda 5–7 yaş grubunun karışık olduğu sınıflar, sadece 5 yaş grubundan oluşmuş sınıflarda ve sadece 7 yaş grubundan oluşmuş sınıflarda değerlendirme yapılmıştır. 22 tane 1.sınıf şubesi araştırmaya örneklem olmuştur. Güngören’de bulunan bu okullarda sınıf sayıları birbirine yakın ve kültürel olarak aynı mahallede yer almaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan görüşme soruları 15 adet olarak belirlenmiştir. Görüşme sorularının bir kısmı açık uçlu cevaplı, bir kısmı evet-hayır cevaplı, bir kısmı seçenek cevaplı sorulardan oluşmaktadır. Görüşme sorularına verilen cevaplar ayrılaştırılarak tablolar halinde ifade edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdem yılı yüzde dağılımı

Mesleki Kıdem	N	%
1–5 yıl	4	18
6–10 yıl	6	27
11–15 yıl	5	23
16 yıl ve üzeri	7	32
Toplam	22	100

Tablo 1'e göre katılımcıların %100'ü 1.sınıf öğretmenidir. Katılımcıların mesleki kıdem dağılımı; %18'i 1–5 yıl Aralığında, %27'si 6–10 yıl Aralığında, %23'ü 11–15 yıl Aralığında, %32'si 16 yıl ve üzeri olarak izlenmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan 1.sınıf öğrencilerin cinsiyet yüzdesi tablo dağılımı

Sınıf	Kız Öğrenci Sayısı	Erkek Öğrenci Sayısı	Mevcut	Kız %	Erkek %
1.şube	21	17	38	55,3	44,7
2.şube	18	23	41	43,9	56,1
3.şube	21	23	44	47,7	52,3
4.şube	20	22	42	47,6	52,4
5.şube	17	21	38	44,7	55,3
6.şube	18	21	39	46,2	53,8
7.şube	19	21	40	47,5	52,5
8.şube	17	26	43	39,5	60,5
9.şube	21	20	42	50,0	47,6
10.şube	21	24	45	46,7	53,3
11.şube	20	24	44	45,5	54,5
12.şube	21	21	42	50,0	50,0
13.şube	19	19	38	50,0	50,0
14.şube	17	20	37	45,9	54,1
15.şube	23	17	40	57,5	42,5
16.şube	22	18	40	55,0	45,0
17.şube	19	24	43	44,2	55,8
18.şube	20	24	44	45,5	54,5
19.şube	19	20	39	48,7	51,3
20.şube	19	20	39	48,7	51,3
21.şube	18	20	38	47,4	52,6
22.şube	16	20	36	44,4	55,6
Toplam	426	465	892	47,7	52,3

Tablo 2'ye göre erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına göre fazla olduğu anlaşılmaktadır. Sınıflarda ortalama %52,3 erkek, %47,7 kız öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 3. Sınıfların yaş grubu oluşum tablosu dağılımı

Yaş Grubu Dağılımı	N	%
60–66 ay	4	18
66–72 ay	10	46
60–72 ay	8	36
Toplam	22	100

Tablo 3'e göre "Sınıf mevcudunuz hangi yaş grubuna göre oluştu?" sorusuna verilen cevapların %18'i 60–66 ay, %46'sı 66–72 ay ve %36'sı 60–72 ay uygulamasına göre oluşmuştur.

Tablo 4. Sosyal becerileri zayıf olan öğrencilerin tablo dağılımı

Sosyal Beceri Zayıf Öğrenci Sayısı	N	%
1–5 kişi	5	23
6–10 kişi	17	77
Toplam	22	100

Tablo 4'e göre "Sosyal becerileri zayıf olan kaç öğrenciniz vardır?" sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplara göre sosyal becerileri zayıf durumda olanlardan %23'ü orta olarak 1–5 kişi aralığında ve %77'si 6–10 kişi aralığında oransal anlamda izlenmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin sosyal beceri eksikliği nedenleri tablo dağılımı

Sosyal Beceri Eksikliği Nedenleri	N	%
Yaşlarının küçüklüğü	13	59
Okul Öncesi Eğitim Almamaları	5	23
Veli İlgisizliği	4	19
Toplam	22	100

Tablo 5'e göre "Sosyal beceri eksikliklerini hangi nedenlere bağlıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların %59'u yaşlarının küçük oluşu, %23'ü okul öncesi eğitim almamalarına, %19'u velilerin ilgisizliği olarak belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin sosyal becerileri değerlendirmesinin yapıldığı ölçüt tablosu dağılımı

Sosyal Beceri Ölçütleri	N	%
Gözlem	12	55
Bireysel Gelişim	6	27
Arkadaş İlişkileri	4	18
Toplam	22	100

Tablo 6'ya göre "Değerlendirmenizi hangi kritere göre yapıyorsunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %55'i gözlemlerine, %27'si bireysel gelişim durumlarına ve %18'i arkadaşlık ilişkilerine göre değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. 5–7 yaş grubu sosyal gelişim tablo dağılımı

Sosyal Gelişim Yaş Uygunluğu	N	%
Evet	19	86
Hayır	3	14
Toplam	22	100

Tablo 7'ye göre "5–7 yaş grubu öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için çok erken olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %86'sı evet olarak, %14'ü hayır olarak izlenmektedir.

Tablo 8. Öğrenciler arasındaki sosyal beceri farklılığı tablo dağılımı

Sosyal Beceri Öğrenci Farklılığı Nedenleri	N	%
Sosyal Becerisi Olmaması	10	46
Yaşının Küçük Olması	6	27
Okul Öncesi Eğitim Eksikliği	6	27
Toplam	22	100

Tablo 8'e göre "Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde öğrenciler arasında nasıl farklılıklar vardır?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %42'si sosyal becerilerinin olmaması, %29'u yaşı küçük ve %29'u okul öncesi eğitimi almamış olması olarak izlenmektedir.

Tablo 9. Yeterince ve doğru sosyal becerilerle eğitim görülmesi tablo dağılımı

Doğru Sosyal Becerilerle Eğitim Görülüp Görülmediği	N	%
Evvet	0	0
Hayır	22	100
Toplam	22	100

Tablo 9'a göre "Aynı sınıfta eğitim gören farklı yaş gruplarının sınıf uygulaması kapsamında yeterince ve doğru sosyal becerilerle eğitim ve öğretim gördüklerini düşünüyor musunuz" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %100'ü hayır olarak izlenmektedir.

Tablo 10. Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim görme avantajı tablo dağılımı

Aynı Sınıfta Eğitim Görme Avantajı mıdır?	N	%
Evet	0	0
Hayır	22	100
Toplam	22	100

Tablo 10'a göre "Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim görmesi sosyal beceri için bir avantaj mıdır?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %100'ü hayır olarak izlenmektedir.

Tablo 11. Farklı aylardaki öğrencilerin sınıflarını ayırma durumu tablo dağılımı

Yaşa Göre Sınıfları Ayırır mıydınız?	N	%
Evet	22	100
Hayır	0	0
Toplam	22	100

Tablo 11'e göre "Okulunuzun fiziki şartları uygun olsa idi farklı aylarda olan öğrencilerinizin sınıflarını en az iki sınıfa ayırmak ister misiniz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %100'ü evet olarak izlenmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin sevgiye, ilgiye ihtiyacı var mıdır? Tablo dağılımı

Öğrencilerin Sevgi, İlgi İhtiyacı Var mıdır?	N	%
Evet	20	91
Hayır	2	9
Toplam	22	100

Tablo 12'ye göre "60-72 aylık öğrencilerinin ilköğretim 1.sınıf seviyesinde sosyal beceriler bağlamında sevgiye, ilgiye ve anlayışa ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %91'i evet ve %9'u hayır olarak izlenmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin öz bakım becerilerini yerine getirebilme tablo dağılımı

Öz Bakım Becerini Yerine Getirebiliyorlar mı?	N	%
Evet	2	9
Hayır	20	91
Toplam	22	100

Tablo 13'e göre "60–72 aylık 1.sınıf öğrencilerinin öz bakım becerilerini sağlıklı bir şekilde yerine getirdiklerini düşünüyor musunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %91'i hayır olarak ve %9'u evet olarak izlenmektedir.

Tablo 14. Sosyal becerilerin hangi ay grubu tarafından yerine getirildiği tablo dağılımı

Sosyal Becerilerin Yerine Getirilme Ayı	N	%
60–66 ay	0	0
66–72 ay	9	41
72 ay ve üzeri	13	59
Toplam	22	100

Tablo 14'e göre "Aynı sınıfta eğitim gören farklı yaş grubu öğrencileri karşılaştırdığınızda sosyal becerilerin hangi ay grubundaki öğrenciler tarafından yerine getirileceğini düşünüyorsunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların %100'ü 66 ay ve üzeri olarak belirtmişlerdir.

Tablo 15. 1.sınıf öğrencilerinin daha başarılı olmaları için yapılabilecekler tablo dağılımı

Başarı İçin Yapılabilecekler	N	%
Yaş gruplarının oluşturulması	14	64
Sınıf Mevcutları Azaltılmalı	4	18
Okul Öncesi Eğitim Alınması	3	14
Eğitim Materyali Gerekliliği	1	4
Toplam	22	100

Tablo 15'e göre "60–72 aylık 1.sınıf öğrencilerinin sınıf uygulaması kapsamında daha başarılı olmaları için nelerin yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?" sorusuna 1.sınıf öğretmenleri tarafından verilen cevapların, %4'ü eğitim materyallerinin gerekliliğini, %14'ü öğrencilerin okul öncesi eğitim almalarını, %18'i sınıf mevcutları azalmalı, %64'ü öğrencilerin yaş gruplarına göre ayrılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Yapılan araştırmada görüşülen öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mesleki kdemlerinin 16 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcı ğretmenlerin sınıflarındaki kız ve erkek öğrencilerin dağılımı %52,3' erkek ğrenci, %47,7'si kız öğrenciden oluşmaktadır. Erkek ğrenciler her şubede daha fazla olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin ifadelerine göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu %46'sı 66–72 ay yaş grubu arasında bulunmaktadır.

Verilen cevaplardan sosyal becerileri zayıf olan öğrencilerin sayısının yoğunluklu olarak 6–10 Aralığında olduğu görülmektedir. Öğretmenler sosyal beceri eksikliklerinin nedenlerinin ise büyük oranda %59 ile yaşlarının küçük oluşuna, %23' okul öncesi eğitim almamalarına, %19'u veli ilgisizliğine bağlamaktadır. Katılımcılar bu değerlendirmeleri büyük bir oranda kendi gözlemlerine dayanarak yapmışlardır. 5–7 yaş grubu öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için çok erken olduğunu düşünen öğretmenler, sosyal becerilerin değerlendirilmesinde, öğrenciler arasındaki farklılığın nasıl olduğuna ilişkin olarak sosyal becerilerinin olmadığı yönündedir.

Aynı sınıfta eğitim gören farklı yaş gruplarının sınıf uygulaması kapsamında yeterince ve doğru sosyal becerilerle eğitim ve ğretim gördüklerini düşünmeyen katılımcı öğretmenler, farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim görmesinin sosyal beceri için bir avantaj olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra okullarının fiziki koşullarının uygun olması durumunda, farklı aylarda olan öğrencilerini en az iki sınıfa ayırmak istediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı ğretmenler sınıflarının 60–66 ay ve 66–72 ay olarak bölünmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

60–72 aylık ğrencilerinin ilköğretim birinci sınıf düzeyinde sosyal beceriler çerçevesinde sevgi, ilgi ve anlayışa gereksinimleri olduğunu belirten öğretmenler, bu öğrencilerin öz bakım becerilerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmediklerini düşünmektedirler.

Aynı sınıfta eğitim gören farklı yaş grubu öğrencileriyle ilgili olarak bir karşılaştırma yapıldığında, sosyal becerilerin 66–72 ay grubunda bulunan

öğrenciler tarafından yerine getirileceğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, 60–72 aylık birinci sınıf öğrencilerinin sınıf uygulaması kapsamında daha başarılı olmaları için genelde öğrencilerin yaş gruplarına göre ayrılması özellikle 60–66 ay öğrencilerin diğer ay gruplarından ayrılarak ayrı bir sınıf oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler, 60-66 aylık öğrencilere yaklaşım pedagojilerinin eksik olduğu, hizmet içi eğitim olarak eksikliklerini gidermeleri gerekmektedir.

1.sınıfa erken başlama yerine okul öncesi eğitim özendirilerek her öğrencinin okul öncesi eğitim alması desteklenmelidir.

15 adet hazırlanan görüşme soruları yöntemi ile yapılan bu uygulamaya cevap veren ilköğretim 1.sınıf öğretmenlerinin genel anlamda öğrencilerin sosyal becerilerinin 66–72 ay grubu yani 5–7 yaş düzeyi için mevcut olmadığını belirtmişlerdir. Sosyal becerilerini geliştirememeleri durumlarını; yaşlarının küçük oluşuna, okul öncesi eğitim almamalarına ve veli ilgisinin yetersiz oluşuna bağlamışlardır. Çözüm olarak öğrencilerin farklı yaş gruplarına göre ayrılması, öğrenci velilerinin bilinçlendirilerek okul öncesi eğitim almalarının gerekliliği belirtmişlerdir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal beceriler, bireyin toplum içinde sağlıklı ilişkiler kurmasında ve bunların sürdürülebilmesinde oldukça önemli olmakta ve bireylerin olumlu tepki almasını sağlayarak olumsuz tepki almasını engellemektedir. Bulduğumuz toplumlarda kabul edilebilmek için sosyal kabulü olan davranışlar sergilenmesi gerekmektedir. Sosyal beceriler de sosyal kabulü olan davranışlardır. Yaşamın en önemli dönemlerinden biri olan okul öncesi dönemde akranlar tarafından dışlanma deneyimi yaşayan bir çocuğun gelecek yaşantısı olumsuz yönde etkilenecektir. Sosyal becerilerin çocuğun erken yaşlarda çocukların başkaları ile iyi ilişkiler kurmasını sağlayarak akran kabulünü sağladığını, akademik açıdan başarısına da dolaylı yoldan katkısının bulunduğunu ileri yaşlarda ise daha uyumlu ve dengeli bir birey olmasını sağladığı söylenebilir.

Sosyal beceri yetersizlikleri başkalarıyla uygun etkileşimlerde bulunamama ve ilişkilerde uygun basamakları öğrenememe durumudur. Sosyal beceri yetersizliğinde, uygun düzeyde davranış gösterememe durumu vardır. Bu durum davranışı uygulama için az motivasyon ve fırsattan da kaynaklanabilmektedir. Sosyal becerinin eksikliği, çocuklar ve ergenler için önemli bir engel olarak kabul edilmektedir. Çocukların ve ergenlerin sosyal beceri zorlukları, sosyal kaçınma, depresyona bağlı düşük motivasyon gibi faktörlerin birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Kendine güvenen ve rahat çocuklar endişeli çocuklara göre daha popülerdirler. Yetersiz sosyal ve duygusal gelişime ve işleve sahip olanlar ile düşük sosyal beceriye sahip çocuk ve ergenler bu durumlarını yetişkinlikte de sürdürmektedirler.

Türkiye’de 2012 Eylül ayında başlatılan 5 yaş grubu çocukların ilkokula başlamalarıyla, erken yaşta eğitime başlayan bireyin, hayata daha erken atılması düşünülmüştür. Bu konuda yapılan eleştirilerde, bu yaştaki öğrencilerin sosyal ve duygusal olgunluğun, psikomotor becerilerinin yetersizliği ve öğretmenlerin bu yaş gruplarının düzeyine inmesinde güçlükler yaşayacakları da yer almaktadır. Bunun yanı sıra kalabalık sınıfların da önemli bir sorun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, 5 yaş grubu

uygulamalarıyla giderek daha da kalabalıklaşan sınıfların ayrılması gerekli olmaktadır.

Okula başlayacak olan 1.sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim almaları teşvik edilip, desteklenmelidir.

Öğretmenler, müfredatın değişmesi ile güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Hizmet içi eğitimler düzenlenerek pedagojik formasyonları artırılmalıdır.

Kalabalık sınıflar, öğretmenlerin öğrencileri tanımasını zorlaştırmakta ve öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki kontrolünü, takibini olumsuz yönde etkilemektedir. Sınıf mevcutları en aza indirgenerek öğretmenlerin öğrencilere ulaşma imkânı sağlanmalıdır.

60-66 ay grubundan oluşan 5 yaş öğrencileri okul kültürüne uyum sağlayamadıkları, öz bakım becerilerini tek başlarına yapamadıkları, bir yetişkinin desteğine ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin ilkokula başlama yaşının belirlenmesi hususunda ise, çocuğun düşünsel gelişiminin yanı sıra, fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişiminin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, erken yaşta ilköğretime başlayan çocukların eğitim kurumlarına uyum sağlamaları güçlüklerinin yanı sıra, sağlıklı sosyal ve psikolojik gelişimlerinde sorunlara da yol açabileceğinden okula başlama yaşının 6 olarak devam etmesinin daha uygun olacağı aslında çok açıktır.

6. KAYNAKÇA

- AKKÖK, Füsün; **“İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Öğretmen El Kitabı”**, 1. Baskı, MEB Yayınları, İstanbul,1996.
- AKKÖK, Füsün; **“İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Öğretmen El Kitabı”**, Özgür Yayınları, İstanbul,1999.
- AVCIOĞLU, Hasan; **“Etkinliklerde Sosyal Beceri Öğretimi”**, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005.
- BACANLI, Hasan; **“Gelişim ve Öğrenme”**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
- BACANLI, Hasan; **“Sosyal Beceri Eğitimi”**, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.
- BAYMUR, Feriha; **“Genel Psikoloji”**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994.
- BİLBAY, Aslıhan Alpa; ÇETİN, Filiz; ALBAYRAK, Deniz; **“Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler”**, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2003.
- ÇAKMAKLI, Kemal; **“Aileler İçin Sosyal Hizmet”**, Eğitim Serisi:3, T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, İstanbul, 1991.
- ÇİFTÇİ, İlknur ve SUCUOĞLU, Bülbin; **“Sosyal Beceri Öğretimi”**, Kök Yayınları, Ankara, 2003.
- ÇİFTÇİ, İlknur ve SUCUOĞLU, Bülbin; **Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi**, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005.
- ÇİFTÇİ AYDİLEK, Münire; **“Öğretmenlerin ve Farklı Sosyoekonomik Düzeye Sahip Anne-Babaların Cinsiyet Rollerini Algısının 60-72 Arası Çocukların Oyuncak Tercihleri ve Akran Etkileşimleri İle İlişkisinin İncelenmesi”** Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011.
- DERE, Hale ve POYRAZ, Hatice; **“Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri”**, Anı Yayınları, Ankara, 2001.
- DİNÇ, Berrin ve GÜLTEKİN, Mehmet; **“Okul Öncesi Eğitimin 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen**

Görüşleri”, OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 2003.

DOĞAN, Tayfun ve ÇETİN, Bayram; “**Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Zekâ Düzeylerinin Depresyon ve Bazı Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi**”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, C.5, 2008, s.3.

DÖKMEN, Üstün; “**Sosyometri ve Psikodrama**”, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995.

Eğitim – Sen, “**Eğitimde 4+4+4 1. Yarıyıl Değerlendirme Raporu**”, 2013.

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), “**4+4+4’e Geçiş Eylül 2012 Bilgi ve Politika Notları**”, 2012.

ESASPEHLİVAN, Melahat; “**Okulöncesi Eğitim Kurumuna Gitmiş ve Gitmemiş 78 ve 68 Aylık Çocukların Okula Hazırbulunuşluklarının Karşılaştırılması**”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2006.

GRESHAM, Frank M.; Eliot, Stehpen N.; “Children’s Social Skills: Assesment and Classification Practices” Journal of Counselling and Development, Vol. 66, 1987, p.96-98 (Akt., İlknur Çiftçi, Bülbin Sucuoğlu, “**Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Beceri Öğretimi**”, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005.)

GÜRSAKAL, Necmi; “**Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**”, 1. Baskı, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2001.

GÜRŞİMŞEK, Ayşe Işık; “**Etkin Öğrenme ve Aile Katılımı**”, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Okulöncesi Eğitimi El Kitabı, Ya-Pa Yayıncılık, İstanbul, 2002.

GÜRŞİMŞEK, Işık, GİRGİN, Günseli, HARMANLI, Zahit; “**Ailenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Eğitime Katılımının Okul Öncesi Dönemde Psiko-Sosyal Gelişime Etkisi**”, Marmara Üniversitesi Uluslararası Katılımlı 2000’li Yıllarda 1. Öğretme ve Öğrenme Sempozyumu, İstanbul, 2001.

KAPIKIRAN, Necla Acun, İVRENDİ, Asiye Bora, ADAK, Atiye; “**Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması**”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(1), 2006, s.20-28.

KARASAR, Niyazi; “**Bilimsel Araştırma Yöntemi**”, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara, 1998.

KOSTELNİK, M.J. ve diğ.; Guiding Children's Social Development, Clifton Park, Thomson/Delmar Learning, New York 2009, p.5-6. (Akt., Serdal Seven, **"Yedi-Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi"**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 18, Sayı 2, Elazığ, 2008, s.152.)

KUZGUN, Yıldız; **"Rehberlik ve Psikolojik Danışma"**, 2. Baskı, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1995.

MCCLELLAND, M., MORRISON F.J., HOLMES D.L.; Children at Risk for Early Academic Problems: The Role of Learning-Related Social Skills, Research in Developmental Disabilities V.25, 5, s.399-412. (Akt., Hatice Gülay Dermez, **"İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi"**, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2008.)

MC FALL, W.T.; Tooth Loss in 100 Treated Patients With Periodontal Disease, A Longterm Study, Journal of Periodontology, 53, 1982 p.539. (Akt., Metin Torun, **"Sosyal Beceri Eğitiminin Erbaş ve Erlerin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi"**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2008.)

Milli Eğitim Bakanlığı, **"Okul Öncesi Eğitim Programı"**, Devlet Kitapları, Ankara, 1982.

ODABAŞI, Battal; **"İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası katılımlı Temel Eğitim Sisteminde Uygulamalar Sempozyumu"**, İstanbul, 2013.

OĞUZKAN, Şükran, ORAL, Güler; **"Okul Öncesi Eğitimi"**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1997.

ÖZABACI, Nilüfer; **"Çocukların Sosyal Becerileri İle Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma"**, Fırat Üniversitesi, SBE Dergisi, 16(1), 2006. s.163.

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem; **"Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik"**, PDREM Yayınları, Ankara, 1999.

PALUT, Birsen; **"Sosyal Gelişim ve Arkadaşlık İlişkileri, Gelişimde ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar"**, Morpa Yayıncılık, İstanbul, 2003.

RIGGIO, Heidi R. "Personality and Social Skill Differences Between Adults with and Without Siblings" Journal of Psychology Interdisciplinary Applied, 133 (5) Akt. Yüksel, Galip; **"Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışmaları"**, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(9), 1999.

SARI, Elif; **"Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi"**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007.

SARP, Nilgün; **"Öğretmenlerin İlkokula Başlayan Çocuklarda Gözledikleri Sorunlar ve Bu Sorunlara Yaklaşımlar"**, Kriz Dergisi, 3(1-2), s.145-146, 1995.

UĞUR, Hasan; **"Anasınıfı Eğitiminin Sosyalleşmedeki Rolü ve Öğrencileri Sosyalleştirme Açısından Özel ve Devlet Anasınıflarının Karşılaştırılması"**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 1998.

YEŞİLYAPRAK, Binnur; **"Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi"**, 7. Basım, Pegeme Yayıncılık, Ankara, 2004.

YÜKSEL, Galip; **"Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi"**, Deneysel Olarak Sınanmış Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları III. (Ed. S. Erkan), Pegem A Yayınları, Ankara, 2007.

YÜKSEL, Galip; **"Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi"**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1997.

İnternet Kaynakları

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü, "12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar" (Erişim)

"<http://meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf>", 30 Nisan 2013.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği” Ek-10 Gelişim Raporu (Erişim) “http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html”, 30 Nisan 2013.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” Ek-6/3-A Davranış Puanı Ölçütleri (Erişim)

“http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html”, 30 Nisan 2013.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, “12 Yıl Zorunlu Eğitim – Sorular/Cevaplar” Ankara, 2012, (Erişim)

“http://meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf”, 30 Nisan 2013.

“İlköğretim ve Ortaöğretimin Yeniden Yapılandırılması” ODTÜ Eğitim Fakültesi Görüşü, (Erişim)

“<http://fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/IlkveOrtaogretimdeYapilamaOnerisiODTUEgitimFakultesiGorusu.pdf>”, 30 Nisan 2013.

7. EKLER

5-7 YAŞ GRUBUNDAN OLUŞAN 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Kaç yıllık öğretmensiniz?	
2. Sınıfınızda kaç öğrenci vardır?	...erkek ...kız
3. Sınıfınız hangi yaş grubuna göre oluştu? İşaretleyiniz.60-66 ay 66-72 ay 60-72 ay	
4. Sosyal becerileri (paylaşma, kendini tanıma, öz bakım, iletişim, iş birliği) zayıf olan kaç öğrenciniz vardır?	
5. Sosyal beceri eksikliklerini hangi nedenlere bağlıyorsunuz?	
6. Öğrencilerinizin sosyal becerilerini değerlendirmeyi hangi kriterlere göre oluşturduunuz?	
7. 5-7 yaş öğrencilerin sosyal becerileri geliştirmeleri için çok erken olduğunu düşünüyor musunuz?	
8. Sosyal becerilerin değerlendirmesinde öğrenciler arasında nasıl farklılıklar vardır?	
9. Aynı sınıfta eğitim gören farklı yaş gruplarının oluşturmuş olduğu sınıf uygulaması kapsamında yeterince ve doğru sosyal becerilerle eğitim ve öğretim gördüklerini düşünüyor musunuz?	
10. Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim görmesi sosyal beceri için bir avantaj mıdır?	
11. Okulunuzun fiziki şartları uygun olsa idi farklı aylarda olan öğrencilerin sınıflarını en azından 2 sınıfa ayırmak ister miydiniz?	
12. 60-72 aylık öğrencilerin 1.sınıf seviyesinde sosyal beceriler bağlamında sevgiye, ilgiye ve anlayışa ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz?	
13. 60-72 aylık 1.sınıf öğrencilerinin öz bakım becerilerini sağlıklı bir şekilde yerine getirdiklerini düşünüyor musunuz? (yemek yeme, tuvalet alışkanlığı vs. gibi)	
14. Aynı sınıfta okuyan farklı yaş grubundaki öğrencileri karşılaştırdığınızda sosyal becerilerin hangi yaş grubundaki öğrenciler tarafından yerine getirileceğini düşünüyorsunuz?	
15. Son olarak 60-72 aylık 1.sınıf öğrencilerinin sınıf uygulaması kapsamında daha başarılı sosyal beceriler geliştirmeleri için nelerin yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?	

8. ÖZET

Sosyal beceriler bir amaca yönelik davranışlardır. Çocuğun sosyal yönden gelişmesi onun yetişkinlik yıllarındaki sosyal yaşantısını da etkiler. Sosyal yeterlik yetişkinlik döneminde en fazla ihtiyaç duyulan olgulardandır. Sosyal becerileri yeterince gelişmemiş olan kişi, toplumda birlikte yaşadığı diğer insanlarla sağlıklı bir iletişim kuramaz. Sosyal becerinin eksikliği, çocuklar ve ergenler için önemli bir engel olarak kabul edilmektedir. Özellikle 48–60 ay arası çocukların gelişiminde bu faktör ortaya çıkar. Çocukların ve ergenlerin sosyal beceri zorlukları, sosyal kaçınma, depresyona bağlı düşük motivasyon gibi faktörlerin birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Kendine güvenen ve rahat çocuklar endişeli çocuklara göre daha popülerdirler. Yetersiz sosyal ve duygusal gelişime ve işleve sahip olanlar ile düşük sosyal beceriye sahip çocuk ve ergenler bu durumlarını yetişkinlikte de sürdürmektedirler.

Anahtar Kelimeler:

- 1-Sosyal Yeterlik
- 2-Sosyal Beceri
- 3–48–60 Ay Arası Çocuklar
- 4-Duygusal Gelişme
- 5-Sosyal Kaçınma

9. ABSTRACT

Social skills are purpose oriented behaviours. A child's social development effects his/her social life as an adult. Social competence is mostly needed in adolescence. An individual that has not developed sufficient social skills lack the ability to interact with other individuals in society and his/her relatives. The lack of social skills is considered as an obstacle for both children and adolescents. It especially occurs with 48-60 month-old children. Children's and adolescents' social incompetency stem from various factors such as social avoidance, low motivation stemming from depression. Thus, self-confident and cheerful children are prone to be more popular than the ones who have worries. Moreover it is discovered that children and adolescents that have the lack of social and emotional skills tend to continue these behaviours in adulthood.

Keywords:

- 1-Social competence
- 2-Social skills
- 3-48-60 month-old children
- 4-Emotional development
- 5-Social avoidance

